



Daad bij
het Woord

SGP

PROVINCIE UTRECHT

DE DAAD BIJ HET WOORD!

VERKIEZINGSPROGRAMMA **2023-2027**



INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	03
DADEN VANUIT HET WOORD	04
01. VITAAL PLATTELANDSLEVEN	07
02. VLOT VERPLAATSEN	21
03. VERSTANDIG VERDUURZAMEN	29
04. VOOR EEN GEZONDE EN VERBONDEN STAD	37
05. ECONOMIE, CULTUUR, RECREATIE EN TOERISME	45
06. BETROUWBAAR BESTUUR	53

VOORWOORD

Beste lezer,

Voor u ligt het verkiezingsprogramma van de SGP Provincie Utrecht. De SGP doet mee met de verkiezingen voor de Provinciale Staten van Utrecht. Dat doen we al jarenlang vanuit de plannen en voornemens die we hebben met de provincie. Daarbij stellen we ons altijd constructief-kritisch op richting voorstellen van het provinciebestuur. In dit verkiezingsprogramma staat uitgebreid opgeschreven wat de SGP wil op de diverse beleidsterreinen. Wij gebruiken ons verkiezingsprogramma de komende vier jaar weer als handboek, gebaseerd op hét Handboek, de Bijbel.

Kort samengevat: we voegen de Daad bij het Woord en we pleiten voor ‘Bewust boeren’, ‘Vlot verplaatsen’ en ‘Verstandig verduurzamen’. We willen niet meegaan met de waan van de dag, maar we willen als provincie een eigen, onderbouwde koers varen. Welke storm er ook opsteekt, continuïteit in provinciaal beleid is geboden voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

De plannen in dit verkiezingsprogramma gaan terug naar de basis: een overheid die het algemeen belang dient en de problemen van inwoners en ondernemers serieus neemt en aanpakt. Want het is tijd om de daad bij het woord te voegen en aan het werk te gaan.

Alleen met uw steun kunnen we deze plannen doorvoeren. Stem daarom 15 maart SGP, Daad bij het Woord,

Hartelijke groet,

Bertrick van den Dikkenberg
Lijsttrekker

DADEN VANUIT HET WOORD

Voor u ligt het verkiezingsprogramma van de SGP. In dit programma geven we onze kijk op provinciale thema's, zoals de inrichting van het landelijk gebied, wegen, openbaar vervoer, bouwen en bewaren van onze leefomgeving en de provinciale economie. De uitdagingen zijn groot, en de oplossingen zijn niet eenvoudig.

We schrijven dit verkiezingsprogramma, terwijl er grote onrust heerst op ons continent. De oorlog in Oekraïne en alle onrust die deze met zich meebrengt, laten zien dat we kwetsbaar zijn en dat onze welvaart niet vanzelfsprekend is. Midden in al die onrust vertrouwen wij op God en baseren wij onze politieke lijn op Gods Woord, de Bijbel. God heeft ons welzijn op geestelijk en lichamelijk vlak voor ogen. De Bijbel leert ons hoe we moeten leven tot eer van God en tot heil van onze naasten. Wij doen ons werk vanuit de vaste overtuiging dat de Bijbel richtlijnen geeft die heilzaam zijn voor de hele samenleving. Deze vaste basis geeft stabiliteit en rust in een chaotische wereld vol crises en geeft houvast voor constructief en betrouwbaar politiek handelen.

Volgens de Bijbel is de overheid de dienaar van God, ons ten goede (Romeinen 13). De chaos en polarisatie die we op dit moment in onze samenleving zien, is mede het gevolg van een overheid die ver van haar burgers af is komen te staan. Een overheid die steeds ingrijpendere beslissingen neemt over mensen, zonder wezenlijk contact te hebben met de groepen die het raakt. Een overheid die bijvoorbeeld boeren geen concreet perspectief biedt en die grote fouten heeft gemaakt in het toeslagenschandaal. Dit staat haaks op de Bijbelse opdracht van de overheid. De overheid moet er juist zijn voor haar burgers en heeft de hoge roeping om betrouwbaar te zijn. Dit betekent concreet dat de overheid zich houdt aan de wet, doet wat zij belooft en onze kwetsbare medemensen in de samenleving hulp en perspectief biedt. Ook moet de overheid minderheden beschermen. Een open en goede communicatiestijl is hierbij van cruciaal belang. De overheid moet steeds weer in vertrouwen verbinding zoeken met de samenleving!

Samen leven

De SGP baseert zich in haar handelen op het Woord van God. Daaruit vloeit voort dat we kiezen voor het leven. Ieder leven is beschermwaardig; van de moederschoot, waarin het wonderlijk aanvangt (Psalm 139: 13, 14) tot de laatste fase. Ieder leven is waardevol en geliefd. Wij leven in afhankelijkheid van God, Die het begin en het einde van het leven geeft. Als samenleving is het onze taak om juist kwetsbaren te beschermen.

Onze samenleving is sterk gericht op het individu en het eigenbelang. Daarom is zij de afgelopen jaren sterk gepolariseerd. Mensen staan tegenover elkaar, zonder elkaar nog echt te

zien en te horen. Ondertussen voelen veel mensen zich eenzaam. We moeten opnieuw leren omzien naar elkaar. We moeten naar elkaar leren luisteren en elkaar respectvol behandelen, ook als we niet dezelfde visie delen. De meest primaire vorm van samenleven vindt plaats binnen het gezin. Het traditionele huwelijk, zoals dat door onze Schepper is ingesteld, en het gezin liggen in de samenleving stevig onder vuur. De SGP blijft staan voor stabiele huwelijken en gezinnen als hoekstenen van de samenleving. Het gezin moet een veilige basis zijn, waar een kind zich kan ontwikkelen tot een verantwoordelijke, volwassen burger. Ouders hebben de mooie taak om een bijdrage te leveren aan de vorming van de burgers van de toekomst. Het gezin verdient de bescherming van overheid en samenleving.

Onze naasten zijn ook de mensen die op de vlucht zijn voor oorlogen, hongersnoden of andere humanitaire rampen. De SGP pleit voor een strikt, maar rechtvaardig en humaan asielbeleid. Zij die het recht hebben om in Nederland te verblijven, moeten op een goede manier in de samenleving opgevangen worden. De politiek moet hierbij oog hebben voor de mate waarin de samenleving een goede integratie en menswaardige opvang kán bieden.

In de politiek en maatschappij bewaken we de vrijheid om, soms in scherpe bewoordingen, het debat met elkaar aan te gaan. Hierbij mogen we niet vergeten dat God ons gebiedt om onze naasten net zo lief te hebben als onszelf. Dit zijn de uitgangspunten voor de houding van de SGP in het publieke debat en de omgang met elkaar.

Samenleven in 2023

Anno 2023 zien we een gevaarlijke tweedeling ontstaan in de samenleving. Het gedachtegoed van de wokebeweging wordt steeds breder geaccepteerd en uitgedragen. Pijn van specifieke groepen mensen wordt vertaald naar karikaturale uitingen. Kinderspeelgoed en -kleding moeten genderneutraal worden, standbeelden van historische figuren worden weggehaald en moorkoppen worden voortaan 'Bossche bollen' genoemd. Dit is onderdeel van een gevaarlijke trend, waarin afwijkende meningen buiten de publieke sfeer worden gedrukt. Het resultaat is een 'cancelcultuur'. Mensen kunnen een mening die afwijkt van de progressieve norm niet meer laten horen zonder dat die als 'gevaarlijk' of 'achterhaald' wordt bestempeld. Dit is een vorm van onvrijheid en past niet in een democratische rechtsstaat. Het neveneffect is bovendien dat de pijn van de mensen over wie het gaat (mensen met genderdysforie, mensen die te maken hebben met racisme, et cetera) minder serieus wordt genomen. Wij willen oog en oor hebben voor de pijn van de enkeling, maar de hele maatschappelijke orde moet hiervoor niet omgegooid worden.

Zorgen voor de schepping

God heeft de mens als rentmeester van Zijn mooie schepping aangesteld. Als goede rentmeesters zijn we zuinig en voorzichtig, want de aarde en alles wat ze ons geeft, is niet van ons. Wij willen enerzijds wegblijven bij de maakbaarheidsgedachte en anderzijds bij de gedachte dat er toch geen beginnen aan is. Wij geloven dat de schepping aan ons mensen is toevertrouwd en dat we daarom een opdracht hebben: we moeten de aarde bouwen en bewaren (Genesis 2:15, 3:23). Wij falen

echter in die opdracht en dat is zichtbaar op allerlei terreinen. Dit neemt onze verantwoordelijkheid voor de schepping zeker niet weg. De opdracht blijft staan. We geloven ook in het uiteindelijk herstel van deze aarde. Dat zal er niet zijn door menselijk handelen, maar door de wederkomst van Christus, Die een nieuwe hemel en een nieuwe aarde zal geven waarop gerechtigheid is (2 Petrus 3:13).

Utrechtse geschiedenis

Een gezamenlijke geschiedenis is een belangrijk middel om mensen met elkaar te verbinden. Dit geldt niet alleen op nationaal en plaatselijk niveau, maar is ook provinciaal van groot belang. Hierbij is voorzichtigheid geboden. Het verleden is immers een belangrijk onderdeel van onze identiteit. Daarom is het belangrijk dat er met respect over het verleden wordt gesproken. Harde, veroorzakende taal, waarmee burgers elkaar op basis van gebeurtenissen uit het verleden wegzetten als racist of drammer, past hier niet bij. Tegelijkertijd moeten we leren van de zwarte bladzijden uit de geschiedenis. Volgens de SGP moeten we als burgers van deze mooie provincie meer met elkaar in gesprek over het verleden, zodat we elkaar beter leren begrijpen. Zo gaat aandacht voor geschiedenis hand in hand met onderlinge verbondenheid.

De SGP vindt dat de provincie die verbinding extra kan bevorderen door meer aandacht te besteden aan de gedeelde geschiedenis. Een voorbeeld hiervan is de Stichtse landbrief van 1375. Dit belangrijke document kan worden gezien als de grondwet van onze provincie Utrecht. Hierdoor werd de macht van de bisschop beperkt, en kregen de adel en burgers meer zeggenschap. Door aandacht te geven aan dergelijke onderdelen van de geschiedenis, richten we ons op wat ons bindt en niet op wat ons verdeelt.



01

VITAAAL
PLATTELANDSLEVEN

VITAAAL PLATTELANDSLEVEN

Niets in de provincie Utrecht valt zo direct en op zoveel manieren binnen de invloedssfeer van de provincie als het landelijk gebied. Juist in het landelijk gebied is de afgelopen jaren een grote vertrouwenskloof ontstaan. Een kloof tussen overheid en inwoners, tussen verschillende plattelandsbewoners en tussen verschillende spelers in het landelijk gebied. De SGP wil er alles aan doen om het vertrouwen in het landelijk gebied te herstellen.

Wij zijn ervan overtuigd dat de Bijbelse waarde van rentmeesterschap kan helpen om de verbinding te leggen tussen verschillende belangen: de opgaven vanuit de overheid, de droom van liefhebbers van het landelijk gebied, de bevlogenheid van onze agrariërs en de ambities van natuurbeheerders. In de inleiding op dit verkiezingsprogramma hebben we hier al meer over gezegd.

Vitaal plattelandleven

We zouden het in alle discussies over landbouw, stikstof en natuur bijna vergeten, maar voor heel veel mensen is het platteland ook hun woonplaats. Naast dat zij daarvan genieten, lopen zij ook tegen beperkingen aan. In veel kleine kernen op het platteland is geen koophuis te vinden, laat staan een betaalbaar huis. Voorzieningen staan onder druk en de bereikbaarheid komt geregeld behoorlijk in de knel. Intussen komen er allerlei ruimtevragers op het platteland af, waardoor de leefbaarheid onder druk komt te staan. De SGP pleit voor een gerichte inzet op de blijvende vitaliteit van het platteland.

Voorzieningen op peil

De woningnood is groot. Ook op het platteland zijn nauwelijks betaalbare woningen te vinden. Om de vitaliteit van het platteland te versterken, pleit de SGP voor organische groei van de kernen op het platteland. Natuurlijke groei zorgt voor een gezonde leeftijdsopbouw van de bevolking en daarmee voor behoud van de voorzieningen in kernen. Wat de SGP betreft, moet er daarom voldoende ruimte zijn voor woningbouw om jongeren ook in de toekomst een woning te kunnen bieden in hun geboorteplaats op het platteland. Met een hoger inwoneraantal is het voor exploitanten ook eenvoudiger om voorzieningen te runnen. Lokale binding is daarbij cruciaal. Scholen, verenigingen en andere voorzieningen kunnen in stand blijven, wanneer er op tijd woningen worden gebouwd. Daarnaast moet de bereikbaarheid van het platteland op orde zijn.

Concreet:

- De SGP kiest voor organische groei van kernen, door voldoende groeiruimte te reserveren in de Omgevingsverordening. In beginsel heeft organische groei de voorkeur boven het toevoegen van nieuwe VINEX-wijken.

- Het kernenbeleid van de provincie Utrecht moet worden behouden en verbonden aan de woningbouwprogrammering.
- Binnen de rode contouren moet worden gezocht naar optimale invulling van de ruimte. Hierbij wordt een gezonde balans nagestreefd tussen woningbouw en het behoud van groen binnen een dorp.
- De mogelijkheid om per kern vijftig extra woningen toe te voegen, is een goed startpunt, maar de SGP pleit voor grotere flexibiliteit. Het moet makkelijker worden om de organische groei van kernen te faciliteren buiten de regionale programmering om.
- Bij de uitbreiding van kleine kernen is het belangrijk dat er voor iedere doelgroep (jong en oud, hogere en lagere inkomens) een passend woningaanbod aanwezig is in de kern.
- Bij grotere kernen moet er flexibeler worden omgegaan met uitbreidingsbehoeften van burgers en moet er waar mogelijk worden aangesloten bij de behoeften van gemeenten. Het regionaal programmeren verloopt op dit moment niet soepel genoeg om in de behoefte te voorzien.
- In het landelijk gebied moet het mogelijk zijn om op kleine schaal woningen toe te voegen om ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid te bevorderen. Daarom pleit de SGP voor zogenaamde 'Boerenlandwoningen' (woningen met een specifieke bestemming als agrarische woning, zodat deze woningen de agrarische activiteiten in de omgeving niet hinderen).
- Voor een goede bereikbaarheid van kernen op het platteland wil de SGP OV-lijnen die minder rendabel zijn, toch in stand houden. Ook goede fietsvoorzieningen zijn belangrijk.

Ruimte voor werken

De provincie Utrecht is vol. Dat merken we dagelijks op de wegen. Om de verkeersdruk af te laten nemen, zijn er verschillende mogelijkheden. In hoofdstuk 2 gaan we in op de mogelijkheden van een beter openbaar vervoer en het optimaliseren van de doorstroming op de provinciale wegen. Het is echter belangrijker om de oorzaak aan te pakken. Een belangrijke oorzaak van mobiliteitsproblemen is de scheiding tussen wonen en werken die in de laatste decennia heeft plaatsgevonden. Daarom pleit de SGP voor het zoveel mogelijk planologisch combineren van wonen en werken, waarbij er meer lokale bedrijventerreinen kunnen komen en thuiswerken mogelijk gemaakt wordt.

Concreet:

- De SGP pleit voor meer flexibiliteit en ruimte voor lokale industrie- en bedrijventerreinen. Er moet ruimte zijn voor de uitbreiding en vestiging van lokale bedrijvigheid, zodat vervoersbewegingen gespreid en beperkt worden.
- We faciliteren en stimuleren snelwerkend internet in buitengebieden. De komende jaren moet ook in de laatste gebieden van de provincie glasvezel worden aangelegd.
- Bij stoppende agrarische bedrijven bepleit de SGP het voorkomen van leegstand van agrarische bebouwing, door alternatieve bedrijfsmatige activiteiten die passend zijn in het landelijk gebied toe te staan. Bestemmingsregels moeten hiervoor flexibel zijn.
- De SGP vindt dat overlast als gevolg van vervoer zo veel mogelijk beperkt moet worden. Daarom moet er gekeken worden of bedrijven die veel zwaar vervoer door woonkernen te weegbrengen, op een andere plaats met minder overlast gehuisvest kunnen worden.

Recreatie in het landelijk gebied

Het platteland is een mooie plek om te recreëren. Dit geldt voor de inwoners van het landelijk gebied, maar ook voor de bewoners van steden. In de afgelopen periode heeft dit regelmatig tot grote drukte geleid in sommige delen van het landelijk gebied. Binnen provincie Utrecht groeit de behoefte aan ruimte voor recreatie. Wij zien het landelijk gebied als plek om tot rust te komen en te genieten van de natuur en de ruimte die er is. Wij steunen de ambitie om meer ruimte te creëren voor recreatie op het platteland, maar vinden het wel belangrijk om deze ruimtevraag te bekijken in samenhang met de andere ruimtevragers in het landelijk gebied. De SGP ziet geen ruimte voor gebiedsvreemde intensieve recreatie in het landelijk gebied, zoals golfbanen of nieuwe bungalowparken.

Concreet:

- Het creëren van extra ruimte voor recreatie is nodig. De SGP gaat voor een recreatieakkoord, waarin draagvlak is van overheden, terrein beherende organisaties en de agrarische sector.
- Er is op het platteland in principe alleen ruimte voor de uitbreiding van extensieve recreatie, zoals wandelen en fietsen.
- De SGP vraagt aandacht voor zondagsrust in de recreatiesector. De rustige wandeling van de één kan leiden tot zondagse overlast voor de ander, bijvoorbeeld door parkeerdrukke.
- Intensievere vormen van recreatie kunnen alleen worden gefaciliteerd als ze passen bij het gebied en geen negatieve impact hebben op de omgeving.

Toezicht in het buitengebied

Steeds vaker nemen criminelen hun toevlucht tot het buitengebied. Bijvoorbeeld door drugsdumpingen, drugshandel en stroperij. Doordat er de komende jaren veel agrarische bebouwing zal vrijkomen, voorzien wij het risico dat er een verdere toename van deze illegale activiteiten zal plaatsvinden. Om dit te kunnen bestrijden, moeten we gebruikmaken van de ogen en oren van de inwoners. Zij moeten met hun constatering terechtkunnen bij toezichthouders. We zien dat het politietoezicht in het buitengebied in de afgelopen jaren veel minder is geworden. Daarom is het nodig dat er voldoende groene boa's zijn in het landelijk gebied. Deze boa's moeten goed zijn uitgerust en de samenwerking tussen hen en de politie moet verbeteren.

Concreet:

- De provincie neemt een actieve rol aan in het formuleren van beleid voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB-beleid). We starten een actieve lobby bij het Rijk om onder meer belastingregels te veranderen. Zo wordt bedrijfsbeëindiging eenvoudiger.
- De provincie verleent maatwerk aan gemeenten die met een eigen aanpak komen om een antwoord te bieden aan de leegstandsproblematiek. De eigen, ruimtelijke instrumenten worden flexibel ingezet bij VAB-projecten, bijvoorbeeld door de toepassing van een 'Rood voor Rood-regeling'. De landbouwcoaches van de provincie hebben aandacht voor de risico's van ondermijning en kunnen agrariërs hierin ondersteunen.
- De provincie zorgt voor voldoende uitrusting van de eigen groene boa's en ondersteunt aanvragen en lobby's voor voldoende uitrusting van andere groene boa's.

- De provincie stimuleert en faciliteert de samenwerking tussen groene boe's in het buitengebied, de politie en het Openbaar Ministerie.
- Wat de SGP betreft, krijgen stroperij, drugshandel en drugsdumping de komende jaren prioriteit in de handhavingssagenda van de provincie.
- De provincie lobbyt bij het Rijk voor een blijvende tegemoetkoming in de kosten van het opruimen van drugsafval voor grondeigenaren.

Toekomstbestendige landbouw

De SGP ziet toekomst in de agrarische sector. Dit is belangrijk om uit te spreken en uit te dragen in de huidige maatschappelijke discussie. Wij zijn trots op deze sector en vinden het onbegrijpelijk dat er in politiek en samenleving zo op agrariërs wordt afgegeven. De agrarische sector levert een zeer essentiële bijdrage op het gebied van voedselvoorziening en voedselzekerheid. Dit is van belang voor onze economie en exportpositie. Bovendien vervullen agrariërs al eeuwen een grote rol in het beheer van het Utrechtse landschap. Door de stikstofcrisis ligt er op de landbouw een enorme druk om stikstofrechten in te leveren ten gunste van andere economische doelen. Naast het stikstofvraagstuk staat de agrarische sector (tuinbouw, akkerbouw en veehouderij) ook onder druk door de ruimte-vraag van de verstedelijking en de energietransitie, door de bodemdaling en door regelgeving vanuit (Europees) natuurbeleid en het Europese landbouwbeleid. Al deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de agrarische ondernemer en kunnen een verdienmodel zijn. Tegelijkertijd doet het ook iets met het zelfbeeld van de sector. De landbouw wordt regelmatig eenzijdig als vervuiler gezien. Dit is onbestaanbaar. De sector verdient waardering en een fatsoenlijk toekomstperspectief dat rekening houdt met de huidige onderliggende financiële bedrijfsmodellen. We zien een belangrijke rol voor de provincie in het faciliteren van drie groepen agrariërs: groeiers, verbinders en stoppers.

Ruimte voor groeiers

In de discussies over stikstof is veel te veel ondergesneeuwd dat de agrarische sector in Nederland een belangrijke rol heeft in de voedselvoorziening van Nederland, maar ook in de voedselvoorziening van Europa. In de landbouwdiscussie is de eenheid van de Europese Unie ineens buiten beeld. Dit is merkwaardig. Wij pleiten voor herwaardering van de agrarische sector als strategische partner in de Europese geopolitieke voedselstrategie. We moeten ons op Europees niveau bezinnen op de vraag waar ons voedsel over tien à twintig jaar vandaan komt. In die discussie zal blijken dat juist Nederland met haar vruchtbare rivierdelta geschikt is om een groot deel van het voedsel te produceren. In het rapport-Remkes werd terecht gewezen op het belang van een grotere mate van zelfvoorziening in de voedselvraag. De gebiedsgerichte aanpak in het kader van de stikstofdiscussie mag er niet toe leiden dat bedrijven moeten kiezen tussen extensivering of stoppen. Er moet ook de mogelijkheid zijn om te verplaatsen, te innoveren en te blijven produceren voor de voedselmarkt op Europees niveau en in sommige gevallen zelfs op wereldschaal. We zijn voor kringlooplandbouw, maar de cirkel is niet altijd op regionaal of nationaal niveau te sluiten.

Concreet:

- Er moet op nationaal en Europees niveau bezinning komen op een goede voedselstrategie voor de komende tientallen jaren. Wij starten hiervoor vanuit de provincie een lobby bij het

ministerie, in aanvulling op de geschetste landbouwperspectieven.

- We hebben eerbied voor de schepping en zetten ons in voor dierenwelzijn op het boerenbedrijf.
- De provincie stimuleert innovaties via een provinciale innovatietafel in de lijn van bovenstaand uitgangspunt in de agrarische sector. De provincie werkt hiervoor samen met organisaties als de Wageningen University & Research, het Poultry Expertise Centre, het Landbouwnetwerk Regio Foodvalley en met partijen in de agroclusters.
- De samenwerking in de Regiodeal Foodvalley wordt ook in de komende periode voortgezet en opgeschaald. Het is van belang dat de lessen uit deze samenwerking worden doorgetrokken naar andere delen van de provincie.
- De plattelandscoaches die advies geven aan boeren die willen groeien, moeten actief samenwerken met bovengenoemde partijen om op de hoogte te blijven van alle ontwikkelingen.
- Voor bedrijven die moeten verhuizen (bijvoorbeeld vanwege Natura 2000-gebieden), maken we nieuwvestiging mogelijk met goede ruimtelijke instrumenten, zoals ruilverkaveling. Hergebruik van bestaande boerderijen gaat hierbij boven nieuwbouw.
- We evalueren onze regelgeving en beperken het aantal regels dat kostprijsverhogend werkt.
- Productieve landbouwgrond wordt beschermd in lijn met de adviezen van de commissie Remkes, zodat de landbouw geen sluitpost wordt van de ruimtehonger.

Ruimte voor verbinders

De afgelopen jaren heeft de stikstofdiscussie ervoor gezorgd dat landbouw en natuur in de beeldvorming nog meer tegenover elkaar zijn komen te staan. Hierdoor is ook de samenwerking tussen agrariërs en natuurorganisaties onder druk komen te staan. Wat ons betreft is dat een ramp voor de toekomst van het landelijk gebied. Het is zeer urgent dat het vertrouwen tussen agrariërs en natuurorganisaties wordt hersteld, onder leiding van een overheid die zich betrouwbaar toont. Wat de SGP betreft, heeft het landelijk gebied alleen toekomst als het lukt om natuur en landbouw weer met elkaar in verband te brengen en deze niet langer als twee losse eenheden te benaderen. Daarom pleiten wij voor een stevige uitbreiding van agrarisch natuurbeheer. Er moeten meer mogelijkheden komen om natuurwaarden toe te voegen in de agrarische bedrijfsvoering. Hier moet ook een passende vergoeding tegenover staan. De provincie heeft als middenbestuur een rol in het sturen van nationale en Europese regelgeving in de richting van de Utrechtse landbouwvisie. Provincie Utrecht moet daarom het voortouw nemen in de lobby voor alternatieve verdienmodellen en tegen regelgeving die verwoestende effecten heeft voor de richting die we willen voor de landbouw.

Concreet:

- De SGP is rondom natuurgebieden voor extensivering van de landbouw. Er is daar heel veel ruimte nodig om economisch het natuurbeheer te kunnen dragen. Ook moet er een samenwerkende houding zijn richting boeren. De landbouw moet daarom gezien worden als ruimtevrager en niet alleen als ruimtegever en de provincie moet zich niet opstellen als een partij met grondhonger.
- Om extensivering mogelijk te maken en transportbewegingen in het landelijk gebied te beperken, is het goed om de gesprekken die de komende jaren gevoerd zullen moeten worden in het landelijk gebied te benutten voor agrarische ruilverkaveling.

- Wij pleiten voor gelijkschakeling tussen terreinbeherende organisaties (TBO's) en agrarische bedrijven die werk willen maken van de verbinding tussen agrarische bedrijfsvoering en natuur.
- Agrarisch natuurbeheer wordt op dit moment door de provincie te sectoraal geïnterpreteerd. Wij pleiten voor een programma-overstijgende benadering van agrarisch natuurbeheer. In veel programma's zijn mogelijkheden om een koppeling te maken tussen natuur en de agrarische sector.
- Er moet de komende jaren vanuit Brussel meer ruimte komen voor actieve inkomenssteun voor agrarische bedrijven die werk maken van natuurwaarden op hun bedrijf. Alleen dan kan er sprake zijn van een fatsoenlijke vergoeding voor het werk dat deze agrariërs verrichten. De SGP vindt dat de provinciale lobbyisten hiervoor aan de slag moeten in Brussel.
- Om het verdienmodel van een agrarisch bedrijf te verbeteren, moet het makkelijker worden om nevenfuncties toe te voegen aan agrarische bedrijven. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met (andere agrariërs in) de omgeving.

Stimulering van de korte keten

Agrariërs die willen produceren in verbinding met de natuur zijn kansrijk in de verkoop van producten in de directe omgeving van de boerderij. Dit levert de boer meer geld op, zorgt voor minder transport én draagt bij aan meer verbinding van inwoners met de boeren in hun omgeving. Wat de SGP betreft stimuleert de provincie het opzetten van eigen coöperaties en werkt de provincie eraan om dergelijke partijen aan elkaar te koppelen.

Concreet:

- De provincie Utrecht lobbyt op nationaal en Europees niveau voor subsidiemogelijkheden voor korteketeninitiatieven.
- Waar nodig en gewenst stimuleert en faciliteert de provincie samenwerking van boerenbedrijven in bepaalde regio's, door middel van kennisuitwisseling en ondersteuning bij het uitdenken en uitdragen van een eigen merk.
- De provincie speelt een stimulerende rol, waarbij voedselproducenten in de provincie worden gekoppeld aan partijen die voedsel aanbieden, zoals sportkantines, bedrijfsrestaurants en supermarkten.
- Bij het minder worden van restproducten vanuit de supermarktketen beginnen voedselbanken voedselaankoop via Europese aanbestedingen. Wij pleiten ervoor dat de provincie een verbindende rol vervult tussen voedselbanken en lokale voedselproducten.

Ruimte voor stoppende boeren

Hoewel veel boeren zich onder druk gezet voelen om hun bedrijf te stoppen, is het gek genoeg helemaal niet zo makkelijk om een agrarisch bedrijf te beëindigen. Door allerlei fiscale en juridische knelpunten lukt het veel agrariërs niet hun bedrijf te stoppen zonder daar financieel aan onderdoor te gaan. Het gevolg is dat boeren nog jarenlang hun vergunningen en bebouwing vasthouden, omdat ze opzien tegen de fiscale afrekening. Daardoor is er steeds vaker sprake van vrijkomende agrarisch bebouwing (VAB). Om boeren hun actieve loopbaan fatsoenlijk te laten afronden

en om de leefbaarheid van het landelijk gebied te bevorderen, is het van belang om een oplossing te vinden voor deze problemen.

Concreet:

- De provincie Utrecht start een actieve en effectieve lobby om de fiscale regels die het stoppen van agrariërs moeilijk tot onmogelijk maken, bij te buigen. Dit doen we via lobby in Den Haag en via het huis van de provincies in Brussel (staatssteunregels).
- Uitkoopregelingen bevatten geen beroepsverbod.
- Het VAB-beleid van de provincie Utrecht wordt proactief en resultaatgericht. Er wordt nagedacht over mogelijke vervolgactiviteiten en mogelijke alternatieve bebouwing.
- Wij pleiten voor ruimte in provinciale regels voor boerenlandwoningen. Dit zijn woningen op het platteland met een speciale bestemming, zodat agrarische activiteiten geen hinder ondervinden van deze toegevoegde woningen.

Stikstofproblematiek

We ontkomen er in het kader van dit verkiezingsprogramma niet aan om ook een aantal concrete dingen te zeggen over de provinciale aanpak van de stikstofproblematiek. De SGP vindt dat er de afgelopen jaren te veel energie is gegaan naar dit vraagstuk. Dat heeft het de voortgang van de landbouwtransitie en het natuurbeheer eerder belemmerd dan bevorderd. Het is aan de provincies om de komende jaren te laten zien dat met draagvlak gewerkt kan worden aan oplossingen in het landelijk gebied. Als SGP hanteren we hierbij heldere kaders, die we hieronder in concrete speerpunten hebben vertaald. Vanuit de Rijksoverheid komt er een stikstoffonds beschikbaar. Wij zetten als provincie in op investeringen in de blijvers. Daarmee creëren we toekomst voor de jonge generatie boeren door innovaties te ondersteunen. Gedwongen onteigening om natuurgebieden te creëren of te beheren wijzen we af.

Concreet:

- PAS-melders, interimmers en andere knelgevallen moeten met spoed en voorrang geholpen worden. De overheid moet eerst de door haarzelf gecreëerde problemen oplossen, voordat er andere ontwikkelingen mogen worden vergund.
- De gebiedsgerichte aanpak stikstof richt zich alleen op de directe omgeving van Natura 2000-gebieden.
- Agrarische bedrijven in NNN-gebieden hebben geen extra opdracht om stikstofuitstoot te reduceren in vergelijking met bedrijven buiten deze gebieden.
- De gebiedsprocessen worden geleid door een persoon of organisatie die draagvlak en vertrouwen heeft in het gebied.
- In gebiedsprocessen staat gelijkwaardigheid centraal en wordt gezocht naar toekomst voor landbouw en natuur. Experimenten met kansrijke procesmethodes juichen we toe.
- Het AERIUS-model is niet geschikt om te bepalen welke bedrijven piekbelasters zijn. De SGP pleit voor het zoeken naar een andere juridische grondslag, via het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het ministerie.

- We richten ons niet op de KDW's, maar hanteren de langetermijndoelen voor de landbouw en de daadwerkelijke instandhoudingsdoelen in Natura 2000-gebieden als uitgangspunt.
- Innovatie is een belangrijk deel van de oplossing. De provincie moet samen met het Rijk en in overleg met ontwikkelaars helpen om innovatieve oplossingen juridisch houdbaar te maken. We stimuleren innovatie door blijvende betrokkenheid bij de regio Foodvalley. Zo mogelijk maken we van de Regiodeal een permanente samenwerking.
- Gedwongen onteigening om natuurgebieden te creëren of stikstofruimte vrij te spelen, wijzen we af.
- Stikstofgelden worden zo veel mogelijk ingezet voor juridisch houdbare innovaties en bij voorkeur niet voor de uitkoop van boerderijen.
- De provincie neemt een actieve rol in de gebiedsgerichte aanpak van het mestbeleid, om meer eenduidigheid te krijgen in het nationale en Europese beleid.
- Stikstof is niet alleen het probleem van agrariërs, maar van veel meer sectoren in Nederland. Om hiervoor een oplossing te vinden zullen alle sectoren, waaronder vervoer, luchtvaart en industrie een gelijkwaardige bijdrage aan de oplossing moeten leveren in de gebiedsprocessen.

Energie op boerenbedrijven

In de discussie over energie gaat het vaak over grote windmolens en zonnenvelden. Het opwekken van energie waar het gebruikt wordt, voorkomt verlies bij het transport en gebruik van opslagcapaciteit. Daarom pleit de SGP niet voor grootschalige windmolenparken in het buitengebied, maar juist voor kleinere windmolens bij de boerderijen waar de energie gebruikt wordt.

Concreet:

- We wekken energie op waar het ook gebruikt wordt of waar grondstoffen ontstaan voor de opwekking van energie (biogas).
- We blijven het aanleggen van zonnepanelen op daken stimuleren, in combinatie met het saneren van asbest.
- Zonnepanelen moeten niet inactief op daken liggen. Hiervoor is versterking van het elektriciteitsnet nodig.
- De provincie biedt in haar verordening voldoende ruimte voor kleine windmolens bij agrarische bedrijven.
- De SGP pleit voor afschaffing van het verbod op kleine windmolens in ganzenrustgebieden.
- De provincie stimuleert gemeenten om de toegestane ruimte in gemeentelijke plannen te vertalen.

Bodemdaling

Bodemdaling, met name die in het Groene Hart, vraagt speciale aandacht. Er is een grootschalige Veenweidestrategie gestart, maar de uitvoering van veelbelovende maatregelen laat nog teveel op zich laat wachten. Er zal de komende jaren echt werk geleverd moeten worden om de bodemdaling in het veenweidegebied te remmen. Bodemdaling vormt een grote bedreiging voor de leefbaarheid van het Groene Hart en voor het voortbestaan van de agrarische sector. Het draagt bovendien voor een substantieel deel bij aan de CO₂-uitstoot in onze provincie. Bij de oplossing

van dit probleem moeten voortvarendheid en realisme samengaan: het volledig onder water zetten van het Groene Hart is geen optie.

Concreet:

- De agrarische sector moet actief worden betrokken bij het uitwerken van de oplossingsrichtingen voor bodemdaling. De Regionale Veenweidestrategie moet ook in de uitwerking een gezamenlijk proces zijn.
- Er moet stevig worden geïnvesteerd in de veelbelovende onderwaterdrainages en deze moeten snel worden uitgerold in gebiedsprocessen.
- Er moet structureel geld beschikbaar zijn voor innovatie en onderzoek.
- Waterpeilen worden niet generiek opgehoogd (Kamerbrief Water en bodem sturend), maar maatwerk blijft mogelijk.

Robuuste natuur

Over de natuur in Nederland zijn wisselende signalen. Soms komen er alarmerende rapporten naar buiten, terwijl uit andere rapportages blijkt dat de natuurkwaliteit voldoet aan de eisen die daaraan gesteld zijn. Voor de SGP is het daarom belangrijk dat we weten hoe het er daadwerkelijk voor staat in onze natuurgebieden. De mens heeft van zijn Schepper de opdracht gekregen om de aarde niet alleen te bebouwen, maar ook te bewaren. Voor ons betekent dit dat er een belangrijke taak ligt in het beheren van de natuur en het behouden van soortenrijkdom. Natuur die is aangelegd en ingericht, moet goed worden onderhouden en hiervoor moet ook genoeg geld beschikbaar worden gesteld. Bovendien heeft de mens ook een rol in het beheren van de dierenpopulaties. De mens staat niet gelijk aan de dieren, maar heeft een taak in het beheer van de schepping.

Natuur in natuurgebieden

Natuurbehoud staat sterk in de schijnwerpers, sinds de stikstofproblematiek hoog opspeelt. In het natuurbeheer stellen we natuurdoelen en instandhoudingsdoelen voorop en niet de kritische depositiewaarden voor stikstof. De haalbaarheid van KDW's is onzeker. Daarom vindt de SGP het effectiever om het beleid te richten op realistisch natuurbehoud. Bij plannen voor aanleg van nieuwe natuurgebieden moet niet de kwantiteit, maar de kwaliteit voorop staan, binnen de mogelijkheden die natuurgebieden bieden. De nadruk moet liggen op biodiversiteit binnen realistische doelstellingen. Het is daarom vrijwel altijd verstandiger om bestaande natuurgebieden te versterken, dan om nieuwe natuur aan te leggen die weer onderhouden moeten worden. We versterken liever bestaande grote natuurgebieden door die gericht uit te breiden in plaats van overal kleine natuurgebieden ter grootte van een postzegel te creëren. Natuurbeheer willen we meer transparant organiseren, zodat het provinciaal bestuur beter zicht krijgt op de terreinbeherende organisaties, hun inzet en geleverde prestaties. Daarvoor is het nodig dat de kwaliteit van de natuur actief wordt gemeten, zodat de ontwikkelingen in gebieden inzichtelijk zijn. Het beleid kan dan waar nodig gericht bijgestuurd worden.

Concreet:

- Natura 2000-doelen en -regels worden niet strenger gesteld en toegepast dan nodig is.

- We herijken de natuurdoeltypen in Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) op realistische opgaven.
- De nadruk moet liggen op kwaliteit (biodiversiteit) en niet op de kwantiteit van natuur.
- Wij zijn tegen de realisatie van nieuwe bossen in vaak gradiënt- en soortenrijke gebieden, zonder een deugdelijke biodiversiteitstoets.
- Bij natuurbeheer heeft landschapsonderhoud door agrariërs de voorkeur boven beheer door gesubsidieerde organisaties.
- Natuurbeheer wordt transparanter georganiseerd door meer monitoring en doelgerichte subsidies.
- De SGP pleit voor heldere subsidiekaders die resultaatgericht zijn, zodat de effectiviteit van de subsidie goed gecontroleerd kan worden.
- De SGP pleit voor een meer inhoudelijke rol van de provincie, zodat terreinbeherende organisaties alleen als uitvoeringsorganisatie ingezet worden.
- De overlast van honden in natuurgebieden dient te worden aangepakt.

Natuur buiten natuurgebieden

Natuur is niet alleen te vinden in natuurgebieden, maar ook daarbuiten: groenstroken en parken in steden, dorpen en op industrieterreinen, en natuur in andere vormen op het platteland (de zogenaamde niet-natuurgebieden). Met meer kennis van niet-natuurgebieden kan de provincie een bijdrage leveren aan de bewustwording van de waarde daarvan bij onze inwoners. Agrariërs leveren door agrarisch natuurbeheer een grote bijdrage aan het op peil houden van de biodiversiteit. Daarom intensiveren we de verweving van natuur en landbouw door meer ondersteuning te bieden aan agrariërs die hiermee aan de slag willen. Hierover leest u meer in de landbouwparagraaf.

Concreet:

- De natuurwaarde van niet-natuurgebieden wordt ook voor inwoners inzichtelijk gemaakt.
- In het kader van de bossenstrategie moet meer werk gemaakt worden van de aanplant van bomen tussen de bebouwing (urban forestry). Daarnaast maken we een actueel lanenbeleid. Hierin moet aandacht zijn voor de klassieke wijze van omgang met lanen, zodat bomen in de lanen vitaal blijven zonder dat zij gevaarlijk zijn voor de omgeving.
- Natuur-inclusieve en klimaat-adaptieve uitbreiding van steden en kernen ondersteunen we waar het kan.
- Agrarisch natuurbeheer moet voldoende aantrekkelijk worden gemaakt, met ruimte en waardering voor het vakmanschap.
- Kruiden langs de wegen die schadelijk zijn voor de landbouw, zoals het giftige jakobs kruiskruid, moeten tijdig worden aangepakt. Zo kan de verspreiding naar agrarische gronden, en daarmee de noodzakelijke bestrijding met chemische middelen, worden voorkomen.
- We werken in verwevingsgebieden samen met agrariërs en terreinbeherende organisaties voor optimale kruisbestuiving.

Wet Natuurbescherming

De provincies hebben de Wet Natuurbescherming omgezet in provinciaal beleid. Dit houdt in dat

de provincie verantwoordelijk is voor vrijwel alle ontheffingen, vergunningen en meldingen én voor handhaving en uitvoering van het natuurbeleid. Daarbij moet een goede en rechtvaardige afweging worden gemaakt tussen natuurdoelen, soortenbescherming en economisch gebruik van het landschap.

Concreet:

- De provincie zorgt voor een vlotte vergunningsverlening in het kader van de Natuurwet.

Weidevogelbeheer

Er is al sinds 2012 provinciaal beleid op het gebied van weidevogelbeheer. Helaas heeft dit tot nu toe onvoldoende effect gehad. Wat de SGP betreft moeten we leren van de gebieden waar wel resultaat wordt geboekt, zoals de Eempolder. Daar is een goede samenwerking tussen de agrariërs in het gebied, de natuurbeheerders en de jacht. Deze samenwerking is nodig om echt resultaat te boeken en om dat resultaat vast te houden. Predatoren vormen een enorme bedreiging voor het weidevogelbeheer. De provincie moet zorgen dat er voldoende ruimte is om aan predatiebeheer te doen. Deze ruimte moet juridisch goed onderbouwd zijn.

Concreet:

- Voor effectief weidevogelbeheer is een goede samenwerking tussen agrariërs, natuurorganisaties en de jacht onmisbaar. De provincie stimuleert en faciliteert deze samenwerking.
- De gerichte aanpak van weidevogelbeheer wordt voortgezet, maar de weidevogel-kerngebieden worden niet verder verkleind.
- Weide- en akkervogels moeten worden beschermd tegen predatoren, zoals vossen en kraaien. De nachtelijke jacht op vossen dient hiervoor voldoende ruimte te krijgen: ook buiten het broedseizoen en in een ruime cirkel rond weidevogelgebieden.

Faunabeheer en schadebestrijding

Natuurbeheer houdt ook in dat het faunabeheer wordt vormgegeven door middel van wildbeheereenheden. Faunabeheer is met name nodig om verspreiding van parasieten (sommige dierziektes zijn gevaarlijk voor mensen) tegen te gaan. Daarnaast moet faunabeheer exoten weren, te grote wildpopulaties te voorkomen, schade aan infrastructuur en dijken voorkomen en gewasschade beperken. Hiervoor moeten de faunabeheermethoden steeds opnieuw worden afgewogen. De jacht is daar een wezenlijk onderdeel van. Daar waar de provincie ervoor heeft gekozen de bestrijding van soorten niet mogelijk te maken (zoals in ganzenrustgebieden en bij beschermde soorten), moet er ruimhartig en laagdrempelig tegemoet worden gekomen in de kosten die dit voor bedrijven met zich meebrengt.

Concreet:

- Gedeputeerde Staten dienen voor deugdelijke faunabeheerplannen te zorgen. Deze plannen moeten met een eigen gedegen onderbouwing standhouden bij de rechter om rechtsonzekerheid onder jacht, schade en beheer te voorkomen. Voor de onderbouwing van deze plannen moet voldoende geld beschikbaar worden gesteld.

- Het aantal ganzen, en de bijbehorende schade aan gewassen, is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Ook natuurbeheerders zien problemen. De SGP vindt dat een stevige herijking van het ganzenbeleid nodig is, waarbij ook in de winterperiode op ganzen moet kunnen worden gejaagd.
- Hulpmiddelen als lokfluitjes kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan effectieve en dier-vriendelijke jacht of schadebestrijding. Hiervoor moet voldoende ruimte zijn.
- Het registreren van schade door wild is belangrijk en geeft een juridische basis voor doeltreffende bestrijding van dergelijke schade. Dit geldt vooral voor schade aan dijken (graafschade), waardoor de veiligheid in gevaar kan komen.
- De bestrijding van invasieve exoten vereist een veel stevigere aanpak, ook vanuit de provincie. Met name de Amerikaanse rivierkreeft moet stevig worden aangepakt. De kaalslag in de onderwaterflora is enorm.
- De provincie zorgt voor een toegankelijk loket/portaal voor het melden van gewasschade en voor de adequate afhandeling daarvan. De behandelbijdrage voor het melden van gewasschade moet worden afgeschaft.
- Het faunafonds is nu ontoereikend. Er moet voldoende compensatie zijn voor boeren die laagdrempelig bereikbaar is.
- Er is in de provincie Utrecht geen ruimte voor de wolf. De provincie moet bij Rijk lobbyen om de ruimte die het EU-beleid hierin biedt, te benutten.

Uitvoeringsbeleid landelijk gebied

Tot 2019 was de uitvoering van het Utrechtse beleid voor het landelijk gebied belegd bij twee gebiedscoöperaties: Utrecht West en O-gen voor Utrecht Oost. Helaas is er in 2019 door een juridische strijd een einde gekomen aan O-gen en is de gebiedscoöperatie Utrecht-West omgezet naar een adviesgroep met minder bevoegdheden en mogelijkheden dan voorheen. Het provinciaal bestuur heeft er daarna drieënhalf jaar over gedaan om te komen tot een nieuw voorstel voor een uitvoeringsstrategie. Wat de SGP betreft voldoet dit voorstel beslist niet aan de behoefte om te komen tot een goede uitvoering in het landelijk gebied. Er wordt te weinig gewerkt aan verbinding met het gebied en er wordt veel bestuurlijke drukte gecreëerd. Wij pleiten voor een echte gebiedsgerichte aanpak, met gebruikmaking van expertise in het landelijk gebied.

Concreet:

- Voor de uitvoering van het landelijk gebied voldoet een tweedeling van de provincie niet. Er is een gebiedsgerichte aanpak nodig, waarbij de natuurlijke indeling van de provincie leidend moet zijn en niet bestuurlijke gremia.
- In de uitvoeringsstrategie moet gebruik worden gemaakt van bestaande netwerken in specifieke gebieden. We benoemen klankbordgroepen vanuit de gebieden die op belangrijke dossiers Provinciale Staten voorzien van ongevraagd advies op ontwikkelingen in het landelijk gebied.
- In de uitvoeringsstrategie moet expliciete en gerichte aandacht zijn voor de benutting van de expertise in specifieke gebieden.

- Het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW) wordt nadrukkelijk gebruikt om de verschillende programmalijnen van de provincie bij elkaar te brengen in één gebied. De werkzaamheden van dit netwerk worden benut om de Provinciale Staten in positie te brengen om de uitvoering in het landelijk gebied te controleren.



02

➤ VLOT VERPLAATSEN

VLOT VERPLAATSEN

Vitale steden en dorpen zijn gebaat bij een goede verbinding. Verbinding met het achterland en verbinding met werklocaties, winkelcentra en belangrijke basisvoorzieningen, zoals ziekenhuizen. Deze verbindingen betreffen zowel openbaar vervoer als fietsverbindingen en autoverbindingen. De SGP zet in op een goede bereikbaarheid van alle delen van de provincie voor iedere inwoner. Het moet niet uitmaken of je in een stad woont of op het platteland; de verbinding moet overal op orde zijn. We willen géén onnodige files, wel een adequate aanpak van knelpunten zoals de Rijnbrug, de N224, Donderbergrotonde en de N201. De SGP wil een vergroting van het fietsnetwerk en géén onnodige sanering van rendabele buslijnen. Dit is een gebalanceerde visie, waarin we uitgaan van een pragmatische benadering die past bij ieder gebied. Hierbij zijn we steeds op zoek naar innovatieve oplossingen.

Verkeersveiligheid

Provinciale wegen zijn de gevaarlijkste wegen van Nederland.¹ De SGP wil dat wegen veiliger zijn. Daarom dient het één van de topprioriteiten van de provincie te zijn om aandacht te hebben voor de veiligheid op N-wegen. In het algemeen is het verkeersbeeld de afgelopen jaren veranderd. Zo nemen er bijvoorbeeld steeds meer oudere kwetsbare mensen deel aan het verkeer. Ouderen blijven langer rijden in de auto en kunnen door bijvoorbeeld elektrische fietsen grotere afstanden afleggen. Het is van belang dat de lijst met knelpunten op het gebied van verkeersveiligheid steeds opnieuw geactualiseerd wordt en dat risicovolle knelpunten in de verkeersveiligheid met spoed worden aangepakt. De provincie moet steeds zorgvuldig kijken naar de oorzaken van (ernstige) ongevallen en moet onderzoeken hoe het wegbeeld heeft bijgedragen aan het ontstaan van de risico's.

Concreet:

- De SGP wil goede alternatieven bieden aan landbouwverkeer en vrachtverkeer. Zo kan dit verkeer risicovolle oversteekplaatsen, waar veel schoolgaande kinderen en ouderen gebruik van maken, vermijden.
- Er moet een nauwe samenwerking zijn met gemeenten. Gemeenten hebben namelijk vaak goed in beeld waar lokale verkeersknelpunten spelen. Deze gemeenten moeten we financieel (en bestuurlijk) ondersteunen bij de aanpak van knelpunten.
- De provincie stimuleert het gebruik van fietshelmen onder kwetsbare doelgroepen (kleine kinderen en ook ouderen die gebruikmaken van een e-bike²).
- Het faciliteren van verkeersveiligheidslessen aan scholieren en meer aandacht voor verkeerseducatie voor senioren, bijvoorbeeld via ANWB Streetwise.³
- Bij de aanleg van doorfietsroutes moet, letterlijk, voldoende ruimte gecreëerd worden, zodat men met verschillende snelheden veilig kan inhalen.

¹ <https://www.anwb.nl/belangenbehartiging/verkeer/verkeersveiligheid/veiligheid-provinciale-wegen>

² <https://ouderenbelangen.nl/ouderenbelangen-wenst-iedereen-een-gezond-en-gelukkig-2021/>

³ <https://www.anwb.nl/verkeer/veiligheid/streetwise>

- Enkele voorbeelden van verkeersveiligheidsknelpunten die moeten worden opgepakt:
 - o N224 door Renswoude en Woudenberg
 - o N226 door Woudenberg
 - o N458 ter hoogte van Rietveld

Ontsluiting

We zien een trend dat er een groot aantal woningen gebouwd wordt in grote en kleinere kernen. Met het groeiend aantal woningen en bewoners, groeit ook het aantal auto's. Hierbij ontstaan er op lokaal niveau problemen met ontsluitingen, via onder andere de provinciale wegen. Als SGP willen we aandacht voor ontsluiting en doorstroming bij de ontwikkeling van nieuwe wijken. Er moet bij de ontwikkeling van een wijk aandacht zijn voor de mogelijkheden om alle modaliteiten van verkeer een plaats te geven. Een mobiliteitstoets, zoals die op dit moment wordt gehanteerd bij het regionaal programmeren, is daarom op zichzelf een goede zaak. Daarbij mag de mobiliteitstoets geen definitieve belemmering voor uitbreiding worden voor minder centraal gelegen gemeenten.

Concreet:

- Bij nieuwbouwprojecten wordt er in het voortraject een gedegen, soms provincie-overschrijdende analyse gemaakt van het aantal te verwachten verkeersbewegingen.
- De provincie is bereid om te investeren in wegen om de woningbouwlocaties vlot te trekken en om vlotte verbindingen ook voor minder centraal gelegen woonwijken mogelijk te maken.
- Bij het aanwijzen van gebieden voor woningbouw wordt meteen rekening gehouden met de mogelijke ontsluitingsroutes voor alle verkeersmodaliteiten.
- De mobiliteitstoets mag er niet toe leiden dat minder centraal gelegen gemeenten in de praktijk nooit meer kunnen uitbreiden.

Knelpunten automobilititeit

We zien door heel de provincie verkeersknelpunten waar de provincie een rol in moet spelen. Niet zelden is dit tevens een lokaal of landelijk probleem. De verkeersdrukke is na de coronaperiode weer fors toegenomen. Het kan niet zo zijn dat de aandacht voor openbaar vervoer (OV) en fiets ervoor zorgt dat er geen geld overblijft voor investeringen in automobilititeit. Zeker in het landelijk gebied blijft de auto de meest geschikte manier van verplaatsing. De SGP vindt dat er bij het aanpakken van de knelpunten breed gekeken moet worden. De oplossing is niet altijd alleen meer asfalt; er moet ook gekeken worden naar alternatieve vormen van vervoer. Alternatieven zijn bijvoorbeeld het faciliteren van carpoolen, aantrekkelijk openbaar vervoer en goede P&R-voorzieningen voor zowel de fiets als de auto. Ook het stimuleren van een goed fietsnetwerk kan hier een rol in spelen.

Concreet:

- Het Netwerkperspectief Wegen 2040 is te smal opgezet. Er moet een perspectief komen met een bredere reikwijdte, waarin ontwikkelingen op woningbouwgebied en wegcapaciteiten nauwkeurig bestudeerd worden.
- Als er (weg)werkzaamheden plaatsvinden, dient goed nagedacht te worden welke mogelijke knelpunten en files dit oplevert en hoe dit het beste verminderd kan worden.

- We pleiten voor een onderzoek naar de kansen voor overstappunten van auto naar OV in de provincie, om de ring rondom Utrecht te ontlasten.
- De Rijnbrug in Rhenen moet zo snel mogelijk worden verbreed. Het mag niet zo zijn dat deze regio het slachtoffer blijft van bestuurlijke besluiteloosheid en gebrekkige samenwerking.
- De verbreding van de Rijnbrug moet gepaard gaan met een goede aanpak van het kruispunt N225/N233.
- Intussen moet blijvend gezocht worden naar een lange termijnoplossing voor de bereikbaarheid van de regio, bijvoorbeeld door een tweede oeververbinding.
- De verbreding van de N233 (Rondweg-Oost) in Veenendaal moet goed worden ingepast in de omgeving. Een goede ontsluiting van Veenendaal-Oost is een randvoorwaarde
- Er moet een toekomstbestendige oplossing komen voor de N224 door de kern van Renswoude. De optie van een rondweg verdient een serieus onderzoek.
- De oplossingen voor de leefbaarheid van de N224 in Woudenberg zijn voor de korte termijn goed, maar voor de langere termijn is meer nodig. De optie van een rondweg met extra bedrijvigheid verdient een serieus onderzoek.
- De uitvoering van de oplossing op het kruispunt N224/N226 in Woudenberg moet met meer prioriteit worden opgepakt.
- Er moet een toekomstvisie komen op de N225. Door de toekomstvisie moet in ieder geval voorzien worden in:
 - o Een creatieve en ruimtelijk inpasbare oplossing voor het kruispunt N225/N226 (Donderbergrotonde).
 - o Een stevige en snelle oplossing voor het kruispunt N225/N227 (centrum Doorn).
- De doorstroming op de N199 in Bunschoten is al jarenlang een groot probleem. Dit verdient de komende periode een stevige aanpak.
- Door het schrappen van de Westelijke Rondweg in Amersfoort verdienen wegen in de omgeving meer aandacht, zoals de kruising N413/N221 in Soest.
- Voor de ontsluiting van Woerden Oost is het belang dat hier een rondweg wordt aangelegd.
- De N210 bij Lopik slibt al langere tijd dicht. Een stevige investering in het OV in Lopik zou hierin veel kunnen betekenen.
- Een noordelijke rondweg om Leerdam dient aangelegd te worden om de bebouwde kom van Leerdam te ontlasten, mede gezien de verwachting van een toenemend aantal vervoersbewegingen vanuit Broekgraaf en het nog te bouwen Boekgraaf-Noord.
- Er moet prioriteit gegeven worden aan de situatie in Nieuwland, waar in spitsuren een groot aantal voertuigen door de kern rijdt. Volgens de SGP is een rondweg om Nieuwland aan passende oplossing.

Openbaar vervoer

Het is belangrijk dat er een goed OV-aanbod is om het gebruik van de auto in drukke, stedelijke gebieden overbodig te maken. Daar willen we de komende periode op inzetten. In de afgelopen periode hebben de concessiehouders van het OV ingezet op het versterken van de zogenaamde dikke lijnen. Dat heeft veel opgeleverd: de gebruikersaantallen waren tot corona heel hoog. Het heeft ook veel nadelen gehad: veel mensen die slecht ter been zijn en afhankelijk waren van het

OV, kunnen daarvan door het verdwijnen van haltes en lijnen geen gebruik meer maken. Ook in de landelijke gebieden in de provincie is het OV in de afgelopen concessieperiode steeds meer uitgekleed. De SGP vindt dat deze beweging moet stoppen en wil daarom betaalbaar en bereikbaar OV aanbieden. Bij het aanbesteden van OV dient het uitgangspunt te zijn om zo schoon en duurzaam mogelijk openbaar vervoer aan te bieden voor een zo breed mogelijke groep in alle hoeken van de provincie. Daarbij verdienen de arbeidsomstandigheden van het buspersoneel meer aandacht. De basisinfrastructuur van het openbaar vervoer moet overal in de provincie op orde zijn. Op plaatsen waar echt te weinig vraag is naar OV, dient in overleg met bewoners gezocht te worden naar maatwerk (bijvoorbeeld vraaggestuurd vervoer).

Concreet:

- De provincie moet garant staan voor een goede basisinfrastructuur van het OV in de hele provincie. Deze structuur moet goed aansluiten op het provinciale wegennet en de P&R's in de provincie.
- De provincie zorgt voor een goede afstemming over het OV in grensgebieden met andere provincies. Een aandachtspunt hierbij is de bereikbaarheid van Ede en Wageningen, vanuit de provincie Utrecht.
- In de jaren na de coronabeperkingen moet gewaakt worden voor een negatieve spiraal: een verminderd reizigersaantal heeft gezorgd voor afschaling. Dat zorgt weer voor een vermindering in reizigersaantallen, enzovoort.
- De concessiehouders worden strikt gehouden aan de concessie: een uitgevallen rit levert geen geld op en te veel uitgevallen ritten leveren een boete op.
- De provincie voert regelmatig gesprekken met de concessiehouders over de arbeidsomstandigheden van buschauffeurs.
- Bij de aanbesteding van een nieuwe concessie is er speciaal aandacht voor de toegankelijkheid van het OV, de bereikbaarheid van niet-centrale gebieden en de arbeidsomstandigheden van de buschauffeurs.
- De provincie grijpt de flexibele ruimte in de nieuwe concessie aan om het OV strategisch in te zetten in gebieden waar er mobiliteitsknelpunten zijn, zoals in Vijfheerenlanden en Lopik.
- Wij pleiten voor een busverbinding tussen Soest en station Den Dolder.

Fietsnetwerk

We zien een toenemend aantal forensen dat de fiets gebruikt om over langere afstanden in de provincie te reizen (bijvoorbeeld met een speedpedelec). Dit is een vorm van duurzame mobiliteit. Vaak gaan de routes over langere afstanden en door meerdere gemeenten. Het gebruik van fietsen kan de filedruk in de provincie ontlasten en is daarmee een deel van de oplossing voor de filedruk. Sinds 2017 is het aantal dodelijk slachtoffers in het verkeer op de fiets echter groter dan het aantal verkeersslachtoffers in de auto. Het is van belang dat er wordt gewerkt aan meer veiligheid voor fietsers. Er moet voldoende ruimte zijn voor fietsers om zonder al te veel beperkingen door te kunnen fietsen. De SGP vindt dat er snelle en veilige fietsverbindingen moeten zijn op frequent gebruikte routes van woon-werkverkeer. Daarnaast dienen de bestaande fietspaden langs provinciale wegen goed onderhouden te worden.

Concreet:

- We zetten in op goed onderhoud van fietspaden die behoren bij N-wegen.
- De inzet op de fiets van de afgelopen jaren wordt geëvalueerd en waar nodig gecontinueerd.
- We onderzoeken de komende jaren de mogelijkheden en noodzaak van knooppunten op doorfietsroutes (voorheen snelfietsroutes), waar elektrische oplaadpunten, watertaps en sanitaire faciliteiten geplaatst kunnen worden.
- De komende jaren wordt de medewerking van een individuele gemeente aan een doorfietsroute minder doorslaggevend dan de wenselijkheid van de route. Er moet de komende periode meer gekeken worden naar gebieden op afstand van de stad Utrecht, zoals gemeente Vijfheerenlanden.
- We zetten in op een veilige oversteek voor fietsers in het centrum van Doorn.
- De bereikbaarheid van Lage Vuursche en Hilversum vanuit Soest vraagt aandacht.

Duurzaamheid in relatie tot mobiliteit

De SGP heeft ook bij het mobiliteitsvraagstuk oog voor milieu en duurzaamheid. De schepping dient zorgvuldig beheerd te worden. Het kwetsbare milieu dient beschermd te worden. Het milieu mag niet het sluitstuk zijn van het mobiliteitsbeleid. Ieders inzet voor het milieu moet beginnen bij de invulling van de eigen taken. De provincie moet daarom op het gebied van duurzaamheid het goede voorbeeld geven. Niet alleen het beleid, maar ook de eigen bedrijfsvoering dient duurzaam te zijn. Hiervoor hanteren we de *Trias Energetica* voor mobiliteit.

1. Besparen van energie;
2. Duurzame mobiliteit bevorderen;
3. Efficiënte inzet van fossiele brandstoffen.

De provincie beschikt over een vrij breed instrumentarium om maatregelen te nemen die de luchtkwaliteit verbeteren. Zij beheert de provinciale wegen en is verantwoordelijk voor de concessieverlening van het openbaar vervoer. Daarom moet het programma voor het verbeteren van de luchtkwaliteit de komende jaren worden uitgevoerd en regelmatig worden herijkt.

Concreet:

- We zetten fossiele brandstoffen zo efficiënt mogelijk in.
- We gaan door met de verbetering van de Utrechtse luchtkwaliteit, waarbij we toewerken naar het halen van de oude WHO-normen. De komende jaren onderzoeken we of de nieuwe WHO-normen haalbaar zijn.
- Geluidsoverlast wordt bestreden door de aanleg en het onderhoud van een duurzaam wegdek.
- Wegverlichting kan worden verminderd waar dit wat de veiligheid betreft verantwoord is, bijvoorbeeld door middel van sensors,
- De toepassing van ledverlichting langs de wegen moet worden uitgebreid. Dit moet, waar mogelijk, worden meegenomen bij de reguliere vervanging.
- We bevorderen een betere benutting van bermgras als grondstof voor vezels, biogas of bio-chemicaliën.

- Dienstauto's moeten rijden op milieuvriendelijke brandstof of elektriciteit.
- Er moeten voldoende vulpunten zijn voor alternatieve brandstof voor auto's.
- Er moeten voldoende carpoolplaatsen zijn op relevante plaatsen in de provincie.
- Het zonnepanelenfietspad bij Maartensdijk verdient een goede evaluatie, zodat hier lering uit kan worden getrokken bij nieuwe initiatieven.
- We stimuleren elektrisch vervoer en vervoer op basis van waterstof, onder andere door te faciliteren dat laadpalen centraal kunnen worden ingekocht. Zo kan worden gezorgd voor snelle verspreiding en kan de vestiging van vulpunten ruimtelijk mogelijk worden gemaakt.

Goederenvervoer

De mobiliteit van goederen moet goed geregeld zijn. Vervoer via het water verdient soms de voorkeur en verdient de komende jaren meer aandacht. Hiervoor is een integraal beleid belangrijk, waarbij een goede afweging plaatsvindt tussen bereikbaarheid over de weg, via het spoor en via het water. Regionale afstemming van bedrijvigheid is hiervoor van belang. De SGP juicht goederenvervoer per spoor toe. In bepaalde gevallen verdient vervoer over water echter de voorkeur. Wij pleiten daarom voor de ontwikkeling van een visie op bedrijven aan het water. Er moet onderzocht worden hoe bedrijvigheid aan het water mobiliteitsproblemen kan verlichten. De SGP vraagt aandacht voor negatieve gevolgen van spoorverbindingen (zoals geluidsoverlast en schade door trillingen) en de onveiligheid van de omgeving rondom de spoorverbindingen. De SGP vindt dat het vervoer van gevaarlijke stoffen door woongebieden, vanwege de veiligheid zo veel mogelijk moet worden tegengehouden.

Concreet:

- Er moet een goede, integrale afweging worden gemaakt voor de ontsluiting van bedrijven op de verschillende vormen van infrastructuur (wegen, spoor, water en openbaar vervoer).
- Er moet een visie worden ontwikkeld over de kansen van bedrijvigheid aan het water.
- Gevaarlijke stoffen moeten buiten steden en woongebieden worden vervoerd.

Binnenvaartsector

De SGP draagt de binnenvaartsector een warm hart toe. Het gaat om een belangrijke economische sector en ze kan zorgen voor een ontlasting van het verkeer op de wegen. De provincie heeft dan ook als taak om de binnenvaart zoveel mogelijk te faciliteren. Hierbij denken wij aan goede en voldoende havenfaciliteiten, maar ook aan veilige en goed onderhouden provinciale vaarwegen. Ook moeten er voldoende stroom- en watervoorzieningen voor scheepvaartverkeer langs de provinciale wateren worden gerealiseerd. Nu het varende ontgassen is verboden, dient er gezorgd te worden voor een alternatief. Er moet daarom onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheid en wenselijkheid vanuit de sector van ketelligplaatsen aan het Amsterdam-Rijnkanaal. De provinciale sluizen en bruggen dienen te worden beheerd tot een goede staat van onderhoud. De bedieningstijden worden afgestemd op de lokale situatie. Het afmeren van particuliere boten in provinciale wateren is mogelijk, mits dit de veiligheid van het scheepvaartverkeer niet in gevaar brengt.

Concreet:

- We steunen de binnenvaart door voldoende goede havenfaciliteiten mogelijk te maken.
- Er moeten langs de provinciale wateren voldoende stroom- en watervoorzieningen zijn voor de binnenvaart.
- De SGP pleit voor onderzoek naar ketelligplaatsen aan het Amsterdam-Rijnkanaal.
- Afmeervoorzieningen voor particulieren zijn mogelijk, mits de veiligheid van het scheepvaartverkeer niet in gevaar wordt gebracht.
- De begroeiing van waterplanten in het Eemmeer zorgt nog steeds voor veel overlast. Deze dient op toekomstbestendige wijze te worden aangepakt en moet beheersbaar blijven.

Dwarsverbanden met andere hoofdstukken

Er zijn nog drie onderwerpen op het gebied van mobiliteit die de aandacht vragen, maar die komen ook al aan de orde in de hier onder genoemde hoofdstukken. We noemen de onderwerpen hier daarom alleen en komen er in de andere hoofdstukken uitgebreider op terug.

- Het mobiliteitsbeleid moet niet enkel achter een bureau van het provinciehuis aan de Archimedeslaan worden bedacht. Samenwerking met gemeenten en partners als Rijkswaterstaat en andere provincies is van groot belang bij het oplossen van bijvoorbeeld lokale en provinciale verkeersknelpunten. Samenwerking met andere partijen komt terug in hoofdstuk 6.
- Bewoners worden niet altijd (voldoende) betrokken bij infrastructurele beslissingen en projecten, in eigen straat of iets verderop. Dit terwijl ze juist hun eigen omgeving en eventuele knelpunten goed kennen. Wat de SGP betreft, dienen inwoners actief en op een open manier betrokken te worden bij provinciale (mobiliteits)projecten in hun omgeving. Het is belangrijk dat de provincie helder is over de kaders, maar niet krampachtig is over een specifieke invulling. Op de betrokkenheid van inwoners komen we terug in hoofdstuk 6.
- Er is de afgelopen jaren niet goed omgesprongen met de enorme reserves voor mobiliteit. Deze zijn voor een belangrijk deel leeggehaald en dat niet altijd voor mobiliteitsdoeleinden. De kapitaallasten staan de komende jaren stevig onder druk, vergeleken bij de ambities die er zijn. Infrastructuurprojecten overschrijden de gebudgetteerde kosten steeds weer fors. De SGP vindt het belangrijk dat er een sluitende en kwalitatieve mobiliteitsbegroting voor meerdere jaren is, die de kerntaken van de provincie op het gebied van mobiliteit dekt. Inwoners mogen niet worden gebruikt als melkkoe. Geld dat binnenkomt via de motorrijtuigenbelasting dient, waar mogelijk, ook te worden uitgegeven aan infrastructuur. Als er veel meer binnenkomt dan er wordt uitgegeven, dienen de inkomsten kritisch te worden bezien. Het financieel beleid komt verder aan de orde in hoofdstuk 6.



03

▶ VERSTANDIG
VERDUURZAMEN

VERSTANDIG VERDUURZAMEN

Duurzaamheid en klimaat zijn onderwerpen die de gemoederen de afgelopen jaren flink hebben beziggehouden. De inhoudelijke discussie maakt vaak plaats voor wederzijdse frames en eenzijdigheden. Voor de SGP is het daarom van belang om in deze discussie met een eigen lijn de verkiezingen in te gaan. Daarom is de opbouw van dit hoofdstuk anders dan de andere hoofdstukken van dit verkiezingsprogramma. We gaan uit van een meer fundamentele benadering en kiezen voor een afwijking van de lijn die op dit moment gemeengoed is in de maatschappij. De basis van onze benadering ligt in de Bijbelse boodschap van rentmeesterschap. Hier zijn we in ons inleidende hoofdstuk al op ingegaan.

Ons uitgangspunt

Op basis van de Bijbelse boodschap van rentmeesterschap staan wij voor een realistische aanpak van de verduurzamingsopgave. Wij noemen dat 'verstandig verduurzamen'. De bovengenoemde principiële lijnen zijn voor ons de motivatie om het gebruik van fossiele energie te minderen. Hiervoor spelen verschillende factoren een rol: geopolitieke spanningen, het opraken van fossiele brandstoffen, de problemen met de bodem in Groningen, uitstoot, de zeer hoge prijzen van gas en olie en de afgenomen leveringszekerheid.

Dat alles wil niet zeggen dat we nu overhaast een transitie door willen drukken. We hebben immers nog veel problemen waar we geen oplossing voor hebben. Het is de vraag of het energie-vraagstuk überhaupt opgelost kan worden via de dertig RES-regio's. Vaak zijn er geen goede alternatieven voor bijvoorbeeld aardgas. Het is verstandig om het gebruik van aardgas de komende decennia veilig te stellen. Intussen is er dan de gelegenheid om te werken aan goede alternatieven. Verantwoord omgaan met energie en grondstoffen is ingewikkeld en hangt af van veel zaken.

Iedere keuze in de transitie moet doordacht zijn op de consequenties van deze keuze en de werkelijke effecten in brede zin. Wij zijn daarom voor een beweging naar meer circulariteit. Het benoemen van een jaartal in de toekomst is enerzijds handig om een stip op de horizon te hebben, maar anderzijds is het gevaarlijk om een doel (soms zelfs in de wet!) vast te leggen met een onzekere toekomst. Wat de SGP betreft moeten we niet te bang zijn die stip te verleggen als omstandigheden veranderen. Het is niet realistisch om je doelen altijd vast te willen houden. Met het woord realistisch bedoelen we dat je voorzichtig moet zijn met je doelen. We moeten kleine stapjes zetten. Dit levert meer op dan het gebruik van grote woorden. We moeten doen wat onze hand vindt om te doen. Het is ook onrealistisch dat de overheid de suggestie wekt alle problemen wel op te gaan lossen. De overheid moet zich vooral richten op kaderstelling (als dat nodig is) en op het stimuleren

van initiatieven van onderaf. De overheid moet zich daarnaast vooral richten op die sectoren in de maatschappij waar knelpunten zijn en waar inwoners er niet op eigen kracht uit kunnen komen.

Ook als het de provincie Utrecht zou lukken om de CO₂-uitstoot in 2050 naar terug te brengen naar nul, blijft het klimaat volgens de meeste wetenschappers veranderen. Het is daarom verstandig om voorbereid te zijn op de gevolgen van klimaatverandering. Wij pleiten daarom voor meer en intensievere aandacht voor klimaatadaptatie, om voorbereid te zijn op veranderingen.

Omgaan met grondstoffen

Dit hoofdstuk gaat over energie en grondstoffen. Over energiebronnen en -gebruik wordt veel gesproken. Hoe kijkt de SGP hier tegenaan?

- In Nederland gebruiken we erg veel fossiele energie en grondstoffen. Dit heeft de bekende nadelen. Bovendien is de hoeveelheid fossiele energie en grondstoffen eindig. We gebruik(t) en energie en grondstoffen zonder veel na te denken over lange termijneffecten. Denk hierbij aan de CO₂-uitstoot. Het is goed om te zoeken naar alternatieven. We zien de noodzaak van een energietransitie, maar we kunnen de lange termijneffecten niet altijd goed overzien. Voorlopig zijn veel burgers en veel bedrijven nog afhankelijk van aardgas. Dit moet daarom de komende decennia beschikbaar blijven. Het is een relatief schone energiebron en de alternatieven zijn niet altijd beter.
- Als we problemen met energie en of grondstoffen willen oplossen, grijpen we vaak eenzijdig naar technische oplossingen zonder te beginnen met ons eigen gedrag. De SGP pleit ervoor om mensen aan te spreken op hun persoonlijke verantwoordelijkheid in hun (consumptie) gedrag. Het is nodig dat grote groepen mensen in ons welvarende land minder consumeren.
- Niet alleen ons huidige gebruik van grondstoffen is reden tot zorg. Ook plannen om bijvoorbeeld energieproblemen op te lossen zijn reden tot zorg. Er is te weinig oog voor de nadelige gevolgen van sommige 'duurzame' energiebronnen. Denk hierbij aan de enorme druk op schaarse grondstoffen die onder zorgelijke omstandigheden worden gewonnen, zoals lithium voor batterijen.
- Maatregelen om de energietransitie vorm te geven worden soms aangepakt zonder voldoende overleg met bewoners. Daarnaast houden plannenplannen niet altijd voldoende rekening met beperkingen van bepaalde gebieden. De huidige aanpak in RES-gebieden, waarbij elk gebied een vergelijkbare opgave krijgt, doet geen recht aan de grote verschillen tussen de kenmerken van verschillende gebieden. De provincie Utrecht is een relatief windarme provincie met een grote bevolkingsdichtheid en heeft dus minder potentie om grootschalig wind- en zonne-energie op te wekken. Om stabiliteit en leveringszekerheid te garanderen, is het onwenselijk om afhankelijk te zijn van wind- en zonne-energie.

Onze inzet in de energietransitie

Voor onze eigen benadering van de energietransitie gaan we uit van het model van de Trias Energetica. Hierbij moet zo min mogelijk energie verbruikt worden. Verder moet er duurzame

energie verbruikt worden. Ten slotte moeten bronnen die opraken zo slim mogelijk gebruikt worden.

Stap 1. Zo min mogelijk gebruik van energie

Terwijl het inwonertal van Nederland en van de provincie stijgt, neemt het energieverbruik niet parallel toe. Dat is gunstig. Toch pleiten we voor blijvende inzet op het terugdringen van energieverbruik. Hierbij is nog winst te boeken. De SGP ziet de volgende stappen voor zich:

- De provincie zet zich in om nog meer inzicht te creëren in de relevante variabelen van energieverbruik en -opwekking. Daartoe wordt de energiemonitor uitgebreid en frequent geactualiseerd.
- Lokaal kan de restwarmte van industriële bedrijven nuttig worden gebruikt. De provincie kan hierbij een faciliterende rol spelen.
- We willen blijvend inzetten op het terugdringen van energieverbruik bij huishoudens, maar ook bij bedrijven. Hier is nog veel winst te halen. Daarom wil de SGP dat de provincie de komende tijd een actieplan opstelt om de energiebesparing te versnellen.
- De isolatie van huizen heeft de absolute prioriteit van de provincie. Er moet sneller meer geld beschikbaar worden gesteld voor isolatie en verduurzaming van woningen. Hierbij moet speciaal aandacht zijn voor de vele huurwoningen in de provincie Utrecht.
- Voor veel huishoudens is een warmtepomp (nog) niet haalbaar, te meer nu er sprake is van koopkrachtdaling. Dat kan te maken hebben met de kosten. Het kan ook te maken hebben met de leeftijd van het huis. We geven de komende periode veel aandacht aan huizen van voor 1980 met een laag energielabel. De provincie steunt onderzoek en maatregelen voor deze huishoudens.
- Er moet bijzondere aandacht zijn voor de inwoners die de kosten van de energietransitie niet kunnen opbrengen. Volgens de factsheet van de provincie Utrecht gaat dat om 11,1% van de inwoners. Omdat de cijfers van die factsheet van vóór 2022 zijn, zal dat percentage met de sterk gestegen energieprijzen veel groter zijn geworden.

Stap 2. Het gebruik van duurzame energie

- De provincie moet een heldere rol pakken in de energievoorziening. We willen dat de provincie een actieve rol pakt in het oplossen van de netcongestie door vergunningverlening te helpen versnellen. Bij de opwekking van energie moeten duidelijke kaders gesteld worden en botsende belangen moeten op een onafhankelijke manier tot elkaar worden gebracht.
- Vanuit de kaderstellende rol moet er meer aandacht zijn voor de milieulast van de energietransitie. De provincie moet voorop lopen in onderzoek naar de neveneffecten van alternatieve energiebronnen en innovaties en oplossingen hiervoor. Om een voorbeeld te geven: een warmtepomp is op zich een prima oplossing, maar als deze grootschalig wordt toegepast, kan dit effecten hebben op de leefomgeving. Als er steeds meer gebruik wordt gemaakt van batterijenopslag, zijn daar veel bijzondere en schaarse grondstoffen voor nodig. We moeten de reikwijdte in kaart brengen voordat de te propageren oplossing breed kan worden ingezet. De circulariteit van gekozen oplossingen (zoals zonnepanelen en windmolens) is een aandachtspunt.

- Kleinschalige energiecoöperaties⁴ zijn niet primair uit op winst, maar op het samen goedkoop opwekken en delen van energie of het besparen ervan. De provincie stimuleert enkele kleinschalige energiecoöperaties om verder te leren over succes- en faalfactoren. Voorwaarde is wel dat de coöperaties in eigendom zijn van de regio. Bij energiecoöperaties is er sprake van gespreid eigenaarschap. Dit moet worden ingekaderd om te voorkomen dat een enkele vermogende partij alle zeggenschap en winst heeft.
- De SGP wil dat de provincie zich inzet voor zogenaamde 'smart grids'. Daarbij kan het beste worden aangesloten bij lokale initiatieven, waarbij de provincie een rol heeft als kennisdeler.
- Wij zijn tegen het opleggen van wind- en zonnelocaties door de provincie aan gemeenten die zich daar in hun eigen democratische besluitvormingsprocessen tegen hebben uitgesproken.
- Wij zijn tegen wind- en zonneparken in kwetsbare natuurgebieden, zoals het Natuurnetwerk Nederland, Natura 2000-gebieden en weidevogelkerngebieden.
- Wel kan onder voorwaarde van draagvlak, de opwekking van energie gefaciliteerd worden als cluster bij bedrijventerreinen.
- Bij zon- en windprojecten is de participatie van directe betrokkenen vereist. Wie lasten ervaart, heeft volgens de SGP recht op een deel van de opbrengst. Minimaal 50% van het eigendom is in handen van particulieren of coöperaties in een straal van tien kilometer rond projecten of van de gemeente. De provincie moet dit stimuleren door regelgeving en financiële regelingen.
- Om de winsten te laten neerkomen bij alle inwoners, verdient de inzet van een publiek energiebedrijf serieus onderzoek.
- De SGP hecht waarde aan de inzet van zonne-energie, omdat dit vooral op daken een goede bijdrage levert aan meervoudig ruimtegebruik. Daarbij pleiten we voor de inzet van een zonneladder als kader voor de toepassing. Eerst zon op daken, dan op plekken zoals parkeerterreinen, vervolgens op slechte grond, maar nooit op goede landbouwgrond. De overheid wil de veehouderij extensiveren. Dat kan alleen als we uitermate zuinig zijn op beschikbare landbouwgrond. Bovendien moeten we natuurgebieden niet afbreken. Daarom wil de SGP geen grootschalige zonnevelden op goede grond. Actief ruimtelijk beleid van de overheid is nodig om dit te voorkomen.
- Grote windmolens zijn in de provincie Utrecht niet wenselijk. De ruimte is immers schaars. Bovendien leven we in een relatief windarme provincie. Als er, bij wijze van uitzondering, toch ergens windmolens komen, wordt er door de provincie zorgvuldig toegezien op de normen voor geluidsbelasting en slagschaduw (dB op gevels, Nederland kent geen afstandsnorm). Ook moet er aandacht zijn voor een vogelvriendelijk ontwerp. Windenergie wordt bij voorkeur opgewekt op plekken waar de energie ook benut wordt. De SGP pleit voor een extra provinciale regel om dit beter te verankeren en om een afstandsnorm op te nemen. Daarnaast is voor ons de betrokkenheid van de omgeving van groot belang. De SGP is daarom kritisch op de realisatie van windmolens door buitenlandse investeerders en pleiten voor lokaal eigenaarschap, naar het voorbeeld van Betuwewind.
- De energiebehoefte van de provincie Utrecht is groter dan de mogelijkheden om binnen de provincie helemaal tegemoet te komen aan die behoefte. Om die reden stimuleren we onderzoek naar het gebruik van kernenergie, als dat op een duurzame manier kan worden

⁴ <https://www.hieropgewekt.nl/lokale-initiatieven/over-lokale-initiatieven/wat-is-een-energie-initiatief-of-energiecooperatie>

gerealiseerd. Met kernenergie kunnen we én elektriciteit opwekken én het levert restwarmte op die in bijvoorbeeld stadsverwarming gebruikt kan worden. Bovendien komt bij deze energievorm geen CO₂ vrij.

- We zien in waterstof een kansrijke energiedrager (batterij) die goed vervoerd kan worden via (gas)leidingen. Op dit moment wordt door overbelasting van het net, veel zonnecapaciteit onbenut gelaten. Op plekken waar dat gebeurt, willen we voorzieningen treffen om waterstof te maken in de piekuren. We ondersteunen en faciliteren initiatieven die de waterstofeconomie verder helpen, ook omdat er in de toekomst veel meer energieopslagcapaciteit nodig is. We participeren actief in het faciliteren van de energieopslagcapaciteit om opgewekte energie nuttig te gebruiken.
- We staan open voor innovatie en onderzoeken de mogelijkheid voor een provinciaal innovatiefonds. Zo willen we nieuwe technieken opschalen op allerlei gebieden: de inzet van PVT-panelen voor particulieren, aquathermie (warmtewinning uit oppervlaktewater), waterkracht, het gebruik van restwarmte van bedrijven, onderzoek naar maatregelen tot vermindering van transportkilometers, het zoeken van gebruiks- en opslagmogelijkheden voor surplusenergie zoals waterstof, en tenslotte de verbetering van de netcapaciteit. Ook houden we andere alternatieve vormen in het oog, bijvoorbeeld het gebruik van thorium^{5,6} (we zijn ons ervan bewust dat het onderzoek hiernaar al oud is en wellicht niet voor 2050 werkbare oplossingen geeft). Bij de inzet van warmte-koude opslag en (ultra)diepe geothermie is veel aandacht nodig voor de effecten op grondwaterkwaliteit en bodemverstoring.

Stap 3. Slim gebruiken van bestaande energiebronnen

- De SGP wil de levering en het gebruik van fossiele grondstoffen stapsgewijs afbouwen. We willen ons echter niet bij voorbaat vastpinnen op een jaartal. Het aardgasvrij maken van wijken heeft grote consequenties, bijvoorbeeld op financieel gebied. We bevorderen het onderzoek hiernaar, maar staan er voor open dat oudere woningen langer aardgas blijven gebruiken. Er moet dan wel tegelijkertijd worden ingezet op grondige isolatie. We moeten de middelen voor de transitie gericht inzetten en ons niet bij voorbaat vastpinnen op een bepaalde route.

Circulariteit

In het Nederlands grondstoffenakkoord is afgesproken dat in 2030 tenminste 50% van de grondstoffen die gebruikt worden in de economie, circulair zijn. Dat houdt in dat, na gebruik in een toepassing, de grondstof opnieuw benut kan worden. Dit heeft een grote impact op innovaties, de beschikbaarheid van materialen en de wijze van ontwerp en productie van goederen.

De SGP vindt het een goede ontwikkeling dat er steeds meer bewustzijn is dat de aarde niet verder uitgeput moeten worden door ongebreidelde winning van grondstoffen. Deze grondstoffen moeten op een slimme manier meerdere malen benut worden. Hiermee wordt de uitputting van grondstoffen bestreden én wordt de beschikbaarheid van materialen meer gestroomlijnd. Wat ons betreft hoort circulariteit bij uitstek bij verstandig verduurzamen.

⁵ Dit wordt bijvoorbeeld gepromoot door: <https://www.thorium.today>

⁶ <https://www.eoswetenschap.eu/natuurwetenschappen/thoriumcentrale-laait-op-zich-wachten?>

Om de komende tijd echt te intensiveren op circulariteit, stelt de SGP voor dat één gedeputeerde aanjager wordt van de circulaire opgave. Alle collega-gedeputeerden moeten bij hem of haar verantwoording afleggen over hun inzet voor deze opgave binnen hun portefeuilles.

De provincie stimuleert het hergebruik van grondstoffen en het gebruik van herbruikbare grondstoffen (bijvoorbeeld door circulaire grondexploitatie)⁷. Het gebruik van niet-herbruikbare grondstoffen wordt ontmoedigd. Bij de nieuwbouw van gebouwen is een grondstoffenpaspoort nodig⁸. Waar mogelijk wordt de voorkeur gegeven aan repareerbare apparaten. De provincie stimuleert grondstoffen(keten)monitoring en zorgvuldig afvalbeheer. We zoeken naar standaardisatie van normen voor duurzaam en circulair bouwen.⁹ We moeten oppassen dat hierdoor woningen voor starters en jonge gezinnen niet onbetaalbaar worden.

Concreet:

- De SGP pleit voor het ontwikkelen van een provinciale grondstoffenstrategie, met als leidend strategisch principe de 'R-ladder'.¹⁰ De provincie neemt hierin het voortouw en werkt samen met regiopartners.
- De provincie moet zelf het goede voorbeeld geven bij de inkoop en bij investeringen in provinciale middelen en goederen.
- De provincie moet in het ruimtelijk beleid speciaal ruimte bieden aan grondstoffenclusters, circulaire ambachtscentra, sorteercentra voor reststromen, reparatieterreinen, kringloopwinkels en innovatieve startups.
- De provincie helpt gemeenten met de benodigde stappen in de circulaire opgave.
- De provincie neemt het voortouw in de ontwikkeling en uitwisseling van kennis tussen inkoopers van alle overheden.
- Wij pleiten voor actieve provinciale ondersteuning van pilots en innovatieve circulaire bouwprojecten.
- Circulair bouwen moet steviger verankerd worden in het Convenant Duurzaam Wonen en de provincie zet zich ervoor in dat meer partijen zich achter dit convenant scharen.
- De provincie kiest voor een voortrekkersrol in de versterking van de samenwerking tussen bedrijven en maatschappelijke partners voor het begrip circulariteit bij bedrijven.
- We willen een onderzoek naar de mogelijkheden van, de belangstelling voor en de milieu-impact van de productie van biograndstoffen voor woningbouw. De provincie steunt pilots en experimenten die in deze onderzoeksrichting passen.

Klimaatadaptatie

Ook als het de provincie Utrecht zou lukken om de CO₂-uitstoot in 2050 naar nul terug te brengen, blijft het klimaat volgens de meeste wetenschappers veranderen. Het is daarom verstandig om voorbereid te zijn op de gevolgen van klimaatverandering. Wij pleiten daarom voor meer en intensievere aandacht voor klimaatadaptatie, om voorbereid te zijn op veranderingen. Dit thema komt

⁷ <https://scobe.nl/nieuws/de-circulaire-grondexploitatie>

⁸ Zie bijvoorbeeld <https://www.enexisgroep.nl/nieuws/grondstoffenpaspoort/>

⁹ Een voorbeeld waarin dat geprobeerd wordt is het convenant duurzame woningbouw (2022) *Convenant Duurzame Woningbouw Utrecht 08-03-2022.pdf* ([versnellingwoningbouw.nl](https://www.versnellingwoningbouw.nl))

¹⁰ R-ladder - strategieën van circulariteit (rvo.nl)

terug in hoofdstuk 4 van het verkiezingsprogramma dat gaat over het stedelijk gebied. Buiten het stedelijk gebied is vooral de aanpak van bedrijventerreinen en een toekomstbestendig waterbeleid van belang.

Concreet:

- De SGP is voor maatregelen voor de klimaatadaptatie op bedrijventerreinen. Hier is nog altijd veel winst te behalen. Hier kan meer water worden opgeslagen, meer groen en schaduw worden gecreëerd en er zijn ook kansen om duurzame energie op te wekken.
- De provincie moet de aanleg van duurzame daken stimuleren. Het dakoppervlak in de provincie Utrecht moet optimaal worden benut door multifunctioneel gebruik.
- We pleiten voor het invoeren van een waterbalans: bedrijven die in natte perioden water opslaan, moeten de ruimte krijgen om in drogere periode meer water in te zetten.



04

▶ VOOR EEN GEZONDE
EN VERBONDEN STAD

VOOR EEN GEZONDE EN VERBONDEN STAD

Een stad functioneert op haar best als er een goede binding is met omliggende gebieden. Als SGP maken wij ons altijd al sterk voor het platteland. Daarnaast hebben we een eigen verhaal voor de stad. Daar woont immers de meerderheid van onze inwoners. Daarom hebben wij in dit verkiezingsprogramma een apart hoofdstuk opgenomen over de problematieken in de stedelijke omgeving, over de rol van de provincie daarin en over de noodzaak om te werken aan een sterkere verbinding tussen stad en platteland.

Perikelen in en rondom de stad

In de stad Utrecht leefden voor de sterke inflatie van 2022 ongeveer 25.000 mensen onder de armoedegrens. Ook in andere steden in de provincie zijn hoge armoedecijfers. Door de hoge inflatie in het algemeen en de hoge energieprijzen in het bijzonder, komen steeds meer gezinnen onder de armoedegrens. De gevolgen voor individuele gezinnen zijn enorm. Door het toeslagenschandaal en de aandacht die er was voor de getroffen gezinnen, kreeg schuldenproblematiek een gezicht. Gezinnen en huwelijken worden verwoest door de onderlinge spanning, de kindertijd van klassen vol kinderen komt op een aangrijpende manier onder spanning te staan en de onveiligheid in buurten neemt toe door het gebrek aan perspectief. De criminaliteit is juist in het stedelijk gebied hoog. Daar komt bij dat er in veel steden een groot gebrek is aan sociale cohesie en de eenzaamheid daardoor groot is. Bovendien zijn of worden in veel steden de gevolgen zichtbaar van een gebrekkige integratie van nieuwe Nederlanders. Veel mensen haken af en verkeren, in een sociaal isolement of komen zelfs in de criminaliteit terecht. Dit komt deels door een gebrek aan perspectief, maar ook deels door de enorme cultuurverschillen die er zijn.

Het is voor steeds meer mensen onbetaalbaar om in de stad te wonen. Alleen door constructies als sociale huur is het nog mogelijk om mensen die geen miljonair zijn in de stad te laten wonen. Ook voor studenten is het soms bijna onmogelijk om een kamer te vinden. Intussen loopt de mobiliteit in en rondom de stad vast en is het leefklimaat in de stad veel minder goed dan op het platteland. De digitalisering van de samenleving zorgde al langer voor een terugloop in het winkelbestand en daar komen nu de prijsstijgingen nog bovenop. Centra staan in toenemende mate onder druk door de enorme leegstand en er is weinig reëel perspectief op snelle verandering.

Rol van de provincie

De schets hierboven laat in het kort zien welke problemen er spelen in de stad. Wij erkennen

die problemen en nemen ze serieus. In ons inleidende hoofdstuk hebben we echter uiteengezet waarom wij denken dat het belangrijk is dat de provincie zich beperkt tot haar eigen rol en taak. De problemen in de stad liggen voor een belangrijk deel buiten de invloedssfeer van de provincie. Als er een taak voor de provincie ligt, is dat binnen bepaalde kaders, die we hieronder schetsen.

- De provincie moet niet intreden in de rol van gemeenten. Gemeenten hebben een wettelijke taak in het sociaal domein, in de jeugdbescherming en in de armoedebestrijding, maar ook een eigen ruimtelijke rol onder de Omgevingswet. Als SGP pleiten we voor een terughoudende rol van de provincie en willen we niet dat de provincie taken van de gemeenten of van het Rijk overneemt.
- Het is wel belangrijk dat de provincie eigen taken goed oppakt, juist binnen de stad. Goede voorbeelden hiervan zijn woningbouw, mobiliteit en de regionale economie.
- Daarnaast is de provincie als middenbestuur bij uitstek geschikt om samenwerking en uitwisseling van kennis tussen gemeenten te stimuleren. Daarbij moeten we waken voor bureaucratie en alleen in actie komen als er reële winst te behalen is.
- Gezien de grote problemen die hierboven geschetst zijn, stellen de EU en het Rijk ook terecht met enige regelmatig middelen beschikbaar om in een oplossing te voorzien. Als een provinciale bijdrage kan helpen om deze middelen naar de provincie Utrecht te halen en er ook provinciale doelen gerealiseerd kunnen worden, is het goed om een gezamenlijke aanvraag in te dienen. Een goed voorbeeld hiervan is de lopende Regiodeal Vitale Wijken.

Thematische uitwerking

Binnen de hierboven geschetste uitgangspunten, zien we een rol voor de provincie op zeven thema's, waarvan sommigen ook terugkomen in andere hoofdstukken. Bij die thema's zullen we kort zijn.

Wonen

De bevolkingsgroei in Nederland en daarmee ook in de provincie Utrecht gaat door en de beschikbare ruimte is schaars. De komende jaren zijn er hoe dan ook meer woningen nodig. De versneling van de woningbouw wordt in ernstige mate bemoeilijkt door de stikstofproblematiek, door onzekere nieuwe regels inzake huurregulering en opkoopbescherming en natuurlijk ook door de stijgende bouwkosten. Wij pleiten voor een grotere terughoudendheid in het opleggen van allerlei regels en voor meer vertrouwen in het ontwikkelend vermogen van de bouwsector.

De zogenaamde 'ladder voor duurzame ontwikkeling' is een van de instrumenten om invulling te geven aan ons rentmeesterschap. Eerst moeten het nut en de noodzaak van nieuwe ingrepen in de ruimte worden aangetoond. Vervolgens moet er worden gekeken naar mogelijkheden binnen bestaand stads- en dorpsgebieden in de regio of aangrenzende ruimte. Pas dan kan er onder voorwaarden sprake zijn van de aantasting van open gebied. In de provincie Utrecht hebben we de laatste jaren gezien dat de verdichting van het stedelijk gebied haar grenzen nadert. Gemeenten komen knel te zitten en staan voor de keus om hun kernen te laten vastlopen of om groen op te offeren voor verdere binnenstedelijke verdichting. De SGP is niet tegen binnenstedelijke verdichting of hoogbouw,

maar wat de SGP betreft is binnenstedelijk groen wel onmisbaar voor een gezond leefklimaat. Waar de binnenstedelijke ontwikkeling niet meer mogelijk is zonder vergaande inbreuk op binnenstedelijk groen, pleiten wij voor uitbreiding van het stedelijk gebied.

Concreet:

- We zijn zuinig op (de openheid van) het landelijke gebied. Daarom wordt de ladder voor duurzame ontwikkeling ingezet.
- Inbreiding en herstructurering verdient in principe de voorkeur boven uitbreiding.
- Bestaande bebouwing moet soms worden gesaneerd en opnieuw bestemd om ruimtelijke kwaliteitswinst te behalen en daarnaast ook om extra woningbouw te realiseren.
- De focus op binnenstedelijke ontwikkeling mag niet leiden tot het verdwijnen van kostbare open en groene plekken in de stad.
- De SGP wil stevig inzetten op vergroening van de binnenstedelijke omgeving.
- De provincie past een natuurinclusieve en vogelvriendelijke standaard toe bij de vorming van plannen voor stedenbouw, recreatie en infrastructuur. De provincie houdt daarbij wel oog voor de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van bouwprojecten.
- Ook in het belang van de woningmarkt moet er zo snel mogelijk een echte, juridisch houdbare oplossing komen voor het stikstofprobleem van dit moment.
- De provincie moet met spoed alle projecten met een onrendabele top in kaart brengen, zodat we aan het Rijk kunnen laten zien waar de problemen spelen.

Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. Daarover lopen de meningen niet ver uiteen. De aandacht gaat veel naar de bestrijding van klimaatverandering. De SGP bepleit meer aandacht voor de aanpassing aan het veranderende klimaat. De zomers worden warmer en daar hebben vooral de stedelijke omgevingen veel last van. Steden zijn meestal warmer dan het platteland in de directe omgeving. Het verschil in temperatuur kan volgens het KNMI oplopen tot 4 graden voor een stad met 10.000 inwoners en 7 graden voor een stad met 200.000 inwoners. Om dit probleem aan te pakken, is een actieve rol van de provincie vereist, waarbij de samenwerking gezocht wordt met gemeenten en waterschappen. Wij pleiten voor concrete en zichtbare stappen in het vergroenen van de stedelijke omgeving.

Concreet:

- De provincie werkt stimuleert en faciliteert meer binnenstedelijk groen, bijvoorbeeld in het kader van de bossenstrategie.
- De provincie treft in samenwerking met gemeenten en waterschappen in alle stedelijke omgevingen een stimuleringsregeling voor groene daken en open tuinen.
- De provincie stuurt op een lange termijnvisie en een lange termijn-uitvoeringsplan voor een robuuste, stedelijke groeninfrastructuur om een gezond en klimaatbestendig stedelijk gebied te borgen.
- De provincie intensificeert de aanpak voor klimaatadaptatie in steden en borgt dit structureel in de begroting.

- De provincie verbindt stad en platteland bij de uitvoering van de klimaatadaptatie. Dit betreft onder meer het zoeken van waterberging in landelijk gebied en het beschaduwen van fietsroutes met bomen.

Mobiliteit

De mobiliteit in en rondom de stad Utrecht loopt na de coronaperiode weer vast. Op de snelwegen rondom Utrecht staan er in de ochtend- en avondspits weer volop files. Het grootste treinenknooppunt van Nederland, station Utrecht Centraal, is nog steeds overbelast. Om in de mobiliteitsvraag van de toekomst te voorzien, is een ingrijpende opschaling nodig. Ook voor de fiets is het in de stad behoorlijk druk. In hoofdstuk 2 gingen we al meer in detail in op de hele mobiliteitsopgave. In dit hoofdstuk maken we vooral een paar specifieke opmerkingen over de mobiliteit in en rondom de stad Utrecht. Er wordt door de provincie al jaren overlegd in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT). Op dit moment wordt er gewerkt aan een alliantie met de gemeente Utrecht om de samenwerking tussen de provincie en gemeente Utrecht beter te stroomlijnen. Wij vinden het belangrijk dat de provincie in dergelijke samenwerkingen het provinciaal belang scherp voor ogen houdt en dat er goede kaderstelling en controle mogelijk is door Provinciale Staten.

Concreet:

- Verschillende modaliteiten zoals fiets, bus en trein moeten vanuit knooppunten feilloos op elkaar aansluiten en vervoer naar de stad moet goed geregeld zijn. Daarom zorgen we voor een functionerend ‘wiel met spaken’.
- De samenwerking met het Rijk in BO-MIRT dient voldoende transparant te zijn. Zo kan Provinciale Staten het goed volgen.
- De samenwerking tussen de provincie en de stad Utrecht in een alliantie, moet controleerbaar zijn door Provinciale Staten.

Recreatie in en rondom de stad

Het stedelijk wonen en deze gejaagde tijd vragen om rust, ruimte en mogelijkheden voor beweging, ontspanning en recreatieluimte. Hierbij valt te denken aan het bezoeken van een museum, het beoefenen van sport en een mooie wandeling door de oude binnenstad of een groen gebied. De Utrechtse steden bieden hiervoor veel ruimte en moeten zich actief inzetten om deze recreatiemogelijkheden te behouden. Het is belangrijk dat er in de stad en op korte afstand van de stad voldoende recreatiemogelijkheden zijn. Dan denken we bijvoorbeeld aan faciliteiten en ruimte om beweging te stimuleren en om tot rust te kunnen komen. Beweging is belangrijk voor de gezondheid van mensen. De inrichting van een beweegvriendelijke buitenruimte is van belang bij het stimuleren buitenspelen, bewegen en sporten. Door de groei van de stad is er steeds meer behoefte aan recreatiemogelijkheden in de directe omgeving van de stad. De SGP is voor het ruimte bieden aan extensieve recreatie, juist in de directe omgeving van de stad. Daarbij is een blijvende aanwezigheid van de agrarische sector een kans voor de verbinding tussen stad en platteland. Zie hoofdstuk 5 voor de verdere uitwerking van onze visie op recreatie.

Concreet:

- Er moet actief gezocht worden naar de samenwerking tussen alle partners in het recreatiebeleid.
- Het sportbeleid van de provincie moet passen binnen de provinciale taken.
- Er zijn kansen om klimaatadaptatie en een (nieuwe) sportaccommodatie hand in hand te laten gaan. Denk aan een aanpak van droogteproblematiek voor velden.
- Er moet ruimte zijn voor recreatie en beweging in de directe omgeving van de stad, zoals hardlooproutes en mountainbikepaden.
- Zolang de provincie een sportbeleid heeft, moet er in dat beleid meer aandacht worden besteed aan buitensport en openluchtrecreatie. Multimodaal gebruik is daarvoor onmisbaar.
- Er dienen voldoende bereikbare recreatiegebieden te zijn op korte afstand van de stad.

Stadscentra

Digitalisering heeft weerslag op de detailhandel in stadscentra. Er is al jaren sprake van terugloop in fysiek winkelen. Deze ontwikkeling is nog eens versterkt door de coronacrisis. Een levendige, gevulde en samenhangende winkelstraat met een goede mix van de lokale middenstand en de grotere ketens is van belang voor de sociale veiligheid en de leefbaarheid van de stad. Om dit te bereiken is een florerende middenstand erg belangrijk. Zo blijven de stadscentra aantrekkelijk en onderscheidend en blijft het lokale karakter gewaarborgd. Het is daarom verstandig om de winkels in de centra te concentreren.

Concreet:

- De toekomstige winkelstraat zal een andere uitstraling hebben dan de winkelstraat zoals we die tot enige jaren geleden kenden. De provincie kan gemeenten ondersteunen om de ondernemers die de winkelstraat vormen en willen vormen, samen te laten werken aan de toekomst.
- De provincie moet gemeenten stimuleren om in overleg met hun ondernemers de profilering en het onderscheidend vermogen van hun stadscentrum scherp te stellen. De provincie kan een coördinerende rol spelen in het onderling delen en afstemmen van de omgevingsvisies per centrumgebied.
- De provincie vervult een faciliterende en stimulerende rol in de verduurzaming van de stadslogistiek.
- De provincie vervult voor gemeenten een belangrijke rol in de analyse van gegevens van de afgelopen jaren. Deze data moet gecombineerd worden met kennisuitwisseling tussen de verschillende gemeenten en hun ondernemers.
- Om leegstand te voorkomen, zal het aantal vierkante meters detailhandel de komende jaren moeten worden teruggebracht en meer moeten worden geconcentreerd in binnensteden en dorpen.

Bedrijven

Stedelijke bedrijvigheid loopt tegen dezelfde vragen aan als bedrijvigheid in de meer rurale gebieden. Daarom verwijzen wij hier voor een gedetailleerde uitwerking naar hoofdstuk 5.

Concreet:

- De provincie is actief betrokken bij de opgaven op het Utrecht Science Park (USP), het Utrecht Science Park Bilthoven en Lage Weide en biedt ruimte aan bedrijven die hier gevestigd zijn.
- De provincie stimuleert innovatieve, startende bedrijven als deze kansrijk zijn en passen binnen de provinciale doelen.

Voedselbanken

Door de enorm gestegen gas- en voedselprijzen neemt de armoede toe, met name in de steden. Intussen krijgen voedselbanken minder restproducten, omdat supermarkten efficiënter zijn gaan werken en minder voedsel overhouden. Tegelijk vormen de voedselbanken, naast kerken, een sterke keten in de maatschappelijke organisaties die de sociale cohesie in de samenleving bevorderen. Wij pleiten ervoor dat de provincie binnen de provinciale doelstellingen kiest voor ondersteuning van de voedselbanken.

Concreet:

- De provincie stimuleert in het contact met gemeenten de inzet van de maatschappelijke functie van kerken.
- De provincie stimuleert verbindingen tussen voedselbanken in de provincie.
- De provincie stimuleert het opzetten van stadsakkers als onderdeel van de voedselbank, om lokaal voedsel te produceren en vanwege de sociale functie die dit soort akkers vervullen.
- Eten en drinken zijn eerste levensbehoeften. In deze tijden van onzekerheid is het belangrijk dat we voorkomen dat voedselbanken verdwijnen.
- De provincie legt verbinding tussen regionale voedselproducenten en voedselbanken, om inkoop op de wereldmarkt te voorkomen.

De korte voedselketen: dé kans voor verbinding

We zijn de afgelopen jaren getuige geweest van een steeds diepere kloof tussen stad en platteland. Als SGP in de provincie willen we ons inzetten voor een hernieuwde verbinding tussen stad en platteland. Stad en platteland hebben elkaar nodig en moeten zich verdiepen in elkaars leefwereld en problemen. Een grote kans om die verbinding tot stand te brengen is het creëren van een korte voedselketen. Als iemand uit de stad zijn voedsel niet langer in de supermarkt koopt, maar rechtstreeks bij de boer in zijn omgeving, zorgt dit voor meer begrip en wederzijdse verbinding.

Geen enkel beleidsterrein is meer geschikt voor het herstellen van de verbinding tussen stad en platteland als de voedselketen. Wij zijn voor stimulering van een korte voedselketen, juist rondom de stad. Herenboerderijen, huisverkoop van eigen producten en de verkoop van streekproducten zijn geschikt om de relatie tussen stad en platteland te herstellen.

Concreet:

- Wij willen de activiteiten binnen de Regiodeal Foodvalley structureel opvolging geven.
- Voedselproductie verdient hogere waardering. Initiatieven als herenboerderijen verdienen provinciale facilitering.

- De provincie heeft een rol in het faciliteren en opschalen van de korte keten, juist rondom de stad.

Mobiliteit

Veel mensen die in de stad werken, wonen in de brede regio rondom de stad. Voor de leefbaarheid van de stad en de toekomstbestendigheid van de stedelijke economie is het van belang dat deze mensen de stad makkelijk kunnen bereiken. Daarom dient er een goede verbinding te zijn tussen de stad en de omliggende gebieden, zowel wat betreft wegen en fietspaden alsook het openbaar vervoer. Zo kan gebruik worden gemaakt van de faciliteiten in de stad, het ziekenhuis en andere instellingen en bedrijven die in de stad gevestigd zijn. Ook andersom is van belang dat mensen uit de stad goede verbinding hebben naar gebieden buiten de stad, voor bijvoorbeeld werk en recreatie. Onze visie op mobiliteit is verder uitgewerkt in hoofdstuk 2.

Concreet:

- De SGP is voor een door de regio gedragen oplossing van de knelpunten rondom de A27.
- Wij stimuleren goede busverbindingen tussen steden en regiogemeenten en zetten in op rechtstreekse verbindingen naar het Utrecht Science Park.
- Wij stimuleren regionale fietsroutes die verbinding maken tussen de stad en het platteland.



05

▶ ECONOMIE, CULTUUR,
RECREATIE EN TOERISME

ECONOMIE, CULTUUR, RECREATIE EN TOERISME

De SGP in de provincie Utrecht staat voor een levendige provincie. Om dat te bereiken willen wij een economie die ten dienste staat aan mens, natuur en samenleving. Daarin is ruimte voor bedrijvigheid, maar niet voor ongebreidelde internationale groei. Ook willen we werken aan het behoud van ons cultureel erfgoed en aan een levendige culturele sector die ons herinnert aan ons verleden. Ten slotte moet er voldoende ruimte en gelegenheid zijn om te genieten van het prachtige Utrechtse landschap.

Economie

Een gezonde en sterke (regionale) economische ontwikkeling is onmisbaar. De provincie moet primair goede voorwaarden en ruimte scheppen, waarin het bedrijfsleven zich op een verantwoorde wijze kan ontwikkelen. Dit is noodzakelijk voor voldoende werkgelegenheid en leefbaarheid. Economische ontwikkeling is echter geen doel op zich. De economie moet ten dienste staan van mens, natuur en samenleving. Niet andersom. Daarom moeten economische vraagstukken altijd in samenhang met andere beleidsvelden worden beoordeeld, zoals leefbaarheid, infrastructuur, woningbouw en milieu. De overheid moet duidelijke grenzen stellen: geen onnodig ruimtebeslag, geen uitbuiting van de aarde en geen roofbouw op de mens. Dat betekent dat we geen 24/7-economie nastreven. We willen bewust omgaan met de grondstoffen die we gebruiken om onze economie draaiende te houden. In dat kader is maatschappelijk verantwoord ondernemen belangrijk. De provincie is als midden-bestuur uitstekend in de positie om dat te stimuleren. Circulariteit is belangrijk en moet zoveel als mogelijk bevorderd worden door de provincie. Hierover hebben we in hoofdstuk 3 al uitgebreid geschreven.

Concreet:

- Wij pleiten voor het herstel van de zondag als collectieve rustdag.
- Het meenemen van de Brede Welvaart in het economisch beleid van de provincie sluit aan bij de uitgangspunten van de SGP.
- Wij zijn voor intensivering van het programma Circulaire Economie.
- Europese fondsen die beschikbaar zijn voor de ondersteuning van economische ontwikkelingen moeten optimaal worden benut (bijv. Brexit Adjustment Reserve).

Bedrijfsleven

Regionale bedrijvigheid wordt in de politiek te vaak vergeten. Interessante thema's als natuur

en verduurzaming krijgen soms alle aandacht. Voor al deze ambities is geld nodig en dat geld moet ook worden verdiend. Daarom pleiten wij voor een herwaardering van het bedrijfsleven in de provincie Utrecht. De provincie moet ruimte bieden aan het Utrechtse bedrijfsleven en goede voorwaarden scheppen om bedrijven te laten floreren. De geringe omvang van onze provincie zorgt ervoor dat we wel kritisch moeten zijn op het type bedrijven dat we de ruimte willen bieden om zich in onze provincie te vestigen.

- De provincie zorgt voor een goede bereikbaarheid van bedrijventerreinen over weg, spoor en water.
- De provincie moet voldoende ruimte bieden voor bedrijventerreinen. Daarbij gaat herstructurering van bestaande bedrijventerreinen boven uitbreiding.
- We zetten ons in voor beperkte en eenvoudige regels voor bedrijven en een snelle vergunningverlening.
- We stimuleren innovaties, met name in de sectoren waar de markt krap is.
- Wij zijn terughoudend in het ruimte verschaffen aan datacenters in de provincie Utrecht. Deze vragen te veel ruimte en energie.
- Bedrijven met een grote ruimtevraag en weinig werkgelegenheid passen minder goed in de provincie Utrecht.

MKB en maakindustrie

De SGP ziet dat het midden- en kleinbedrijf een cruciale rol speelt in werkgelegenheid dicht bij onze inwoners. Veelal zijn MKB-bedrijven in dorpen en steden familiebedrijven. Ze zijn vaak verankerd in de lokale samenleving en hebben meer oog voor de lange termijn. We zien voor de provincie een rol om bij bedrijfsoverdracht te ondersteunen door bemiddeling bij bedrijfsovername naar familieleden of externen.

We bieden ruimte voor maakbedrijven die de productie terughalen naar onze provincie. Op deze manier stimuleren we de korteketeneconomie. We vinden het van belang dat leveringszekerheid van cruciale goederen, zoals medische goederen, geborgd wordt door lokale productie. Innovatieve bedrijfsvormen in start-ups en scale-ups stimuleren we waar mogelijk door deelname vanuit een regionaal investeringsfonds.

Concreet:

- Via het Utrechtse regionale investeringsfonds (Regionale Ontwikkelings Maatschappij (ROM)) wordt innovatie gestimuleerd.
- De agenda van de ROM dient aan te sluiten bij het economische beleid van de provincie.
- De provincie richt zich met een speciaal programma op mkb-bedrijven.
- De provincie ondersteunt familiebedrijven bij de zoektocht naar passende opvolging bij bedrijfsovername.
- Er wordt ruimte gecreëerd voor de maakindustrie van strategische en cruciale goederen.

Visserij

De visserijsector is in de provincie Utrecht niet zo groot. De visserij is echter meer dan alleen het vangen van vis op zee. Verwerking en verkoop zijn erg belangrijk voor de welvaart en de identiteit van bepaalde gemeenschappen (in de provincie Utrecht met name Bunschoten-Spakenburg). Het wel en wee van de visverwerkende industrie is direct verbonden met dat van de visserij. De visserij staat onder druk, vanwege de brexit en allerlei Europese maatregelen. Het voortbestaan van een groot deel van de sector wordt bedreigd. De SGP vindt dit onacceptabel. De provincie moet daarom samen met de regering, visserijprovincies en gemeenten gezamenlijk optrekken om de belangen van de visserijsector optimaal te behartigen. Zo moet worden voorkomen dat de visserij nog verder wordt ingeperkt. De provincie moet dan ook alle mogelijke lobbykanalen benutten om verdere nadelige ontwikkelingen tegen te gaan.

Concreet:

- De provincie zoekt aansluiting bij het Bestuurlijk Platform Visserij voor een goede en effectieve lobby op visserijgebied in Brussel en Den Haag.
- De provincie moet mensen in de visserijketen die stoppen (vanwege de aanstaande sanering van de vissersvloot), helpen met omscholen naar ander werk.
- De provincie moet zorgen voor goede leefomstandigheden voor de paling: infrastructurele problemen verhelpen (bijvoorbeeld bij sluizen), vervuiling tegengaan en paling over de dijk zetten.

Kantoren en detailhandel

Digitalisering, robotisering, automatisering, thuiswerken, flexwerken en zzp'ers zorgen voor een gewijzigde economische dynamiek. De kantorenmarkt zal zich na de coronaperiode opnieuw gaan vormen. Overmatige leegstand vraagt soms om (boven)regionale aanpak. Als SGP vinden we dit primair een gemeentelijke bevoegdheid. Er kan echter in afstemming met gemeenten tot gemeenschappelijke actie worden overgegaan. Voor de leefbaarheid van stadswijken en dorpscentra, maar ook voor de leefbaarheid van dorpsgemeenschappen, is een florerende middenstand van ontzettend belangrijk. Voor webshops met een bezoekmogelijkheid op bedrijventerreinen moet maatwerk worden geleverd.

Concreet:

- De huidige kantorenaanpak moet worden geëvalueerd en zo nodig worden herzien. Er moet meer maatwerk komen.
- De provincie ondersteunt gemeenten die een toekomstbestendige, brede detailhandelsvisie ontwikkelen.
- Volumineuze goederen moeten zo veel mogelijk geclusterd worden op aangewezen terreinen in de buurt van centra.

Onderwijs en bedrijvigheid

Voor een goed economisch klimaat zijn onderwijs en kenniscentra erg belangrijk. Bedrijven hebben goed opgeleide mensen nodig en kunnen soms onvoldoende gekwalificeerde mensen aan-

trekken. Dit geldt voornamelijk voor technisch personeel. De provincie moet zich er nadrukkelijk voor inzetten om een bijdrage te leveren aan het samenbrengen van onderwijs, bedrijfsleven en arbeidsmarkt, juist ook in het mbo. De provincie kan een coördinerende rol vervullen om de behoeften van de samenleving en de arbeidsmarkt beter te laten aansluiten op de programma's van onderwijs- en onderzoeksinstituten (en andersom). Innovaties in opleidingen en kennisinstituten moeten worden gestimuleerd. We willen de regio nadrukkelijk verbinden met het Utrechts Science Park (USP) en Wageningen University & Research (WUR).

Concreet:

- De Utrecht Talent Alliantie wordt de komende jaren voortgezet en doorontwikkeld.
- De samenwerking met het USP en de WUR wordt de komende jaren geïntensiveerd.
- De provincie moet vakmanschap actief stimuleren, met name in de technische sector. Hiervoor wordt nauwe samenwerking gezocht met mkb-bedrijven.
- De provincie heeft een voorbeeldfunctie voor wat betreft het bieden van werkgelegenheid aan mensen met een afstand op de arbeidsmarkt en het bestrijden van discriminatie (bijvoorbeeld door arbeidsgehandicapten of mensen van buitenlandse komaf aan te nemen binnen de eigen organisatie).

Foodvalley

De aandacht voor de regio Foodvalley in de provincie Utrecht is de afgelopen jaren, mede dankzij de inzet van de SGP, toegenomen. Door onze inzet is er in 2018 voor het eerst budget vrijgemaakt voor concrete projecten van Foodvalley. De komende jaren moet er wat ons betreft structureel meer geld ter beschikking worden gesteld aan deze regio. We stellen voor dat de provincie Utrecht daadwerkelijk gaat participeren in de regio Foodvalley. In deze regio worden prachtige projecten uitgerold die heel goed aansluiten bij de doelstellingen van onze provincie. Ook vanuit het Rijk worden de ontwikkelingen in Foodvalley met belangstelling gevolgd.

Concreet:

- De provincie Utrecht gaat participeren in de regio Foodvalley.
- De provincie Utrecht pakt haar rol in de ontwikkeling van Veenendaal als ICT-stad.
- De provincie Utrecht borgt structurele doorwerking van de aanpak in de Regiodeal Foodvalley.

Cultuur en erfgoed

De SGP hecht veel belang aan het behoud en de benutting van ons cultureel erfgoed. Het provinciale culturele, religieuze en militaire erfgoed verdienen steun en bescherming. Dit geldt met name voor typisch Utrechts erfgoed, zoals varende erfgoed (botters) en molens. De SGP vindt het belangrijk om de cultuurhistorie breed uit te dragen. Voor een goede koers richting de toekomst is kennis van de eigen geschiedenis onmisbaar. Het is daarom belangrijk om de geschiedenis van de provincie ook bij de jeugd onder de aandacht te brengen. Wij zijn terughoudend in het stimuleren van culturele evenementen. Wat ons betreft, moet de culturele sector zo veel mogelijk haar eigen verdienmodel creëren.

Utrechts erfgoed

Utrecht heeft veel uniek erfgoed. Dit erfgoed verdient de steun en bescherming van de provincie. Het is van belang dat het erfgoed goed toegankelijk is. Financiële ondersteuning van de provincie kan daarbij noodzakelijk zijn, maar het verdienen van eigen inkomsten moet voorop staan. De SGP vindt het belangrijk om de cultuurhistorie ook breed uit te dragen. Het is belangrijk om de geschiedenis van de provincie ook bij de jeugd onder de aandacht te brengen. We kunnen onze geschiedenis niet overdoen en we moeten de zwarte bladzijden uit de geschiedenis een plek geven. Het is wat de SGP betreft onnodig om krampachtige alle herinneringen (zoals standbeelden van controversiële personen) weg te halen uit het publieke domein. Het is beter om het gesprek aan te gaan en te leren van het verleden. Het erfgoed is niet alleen bepalend voor de identiteit van provincies, steden en landschappen, maar is tevens een inspiratiebron voor toekomstige ontwikkelingen. Erfgoed verbindt het verleden met het heden en de toekomst. Ook immaterieel erfgoed, zoals tradities, rituelen, verhalen en streektaalen, verdient bescherming.

Concreet:

- Musea moeten laagdrempelig zijn en archeologische vondsten moeten toegankelijk zijn voor een breed publiek.
- Financiële ondersteuning voor een museum of culturele instelling is afhankelijk van de informatieve en culturele waarde.
- Vorming van ketens van culturele attracties is een goede manier om het monumentenbeleid te versterken.
- Van culturele instellingen die gebruik maken van een provinciale subsidie mag verwacht worden dat zij ook een lesprogramma ontwikkelen voor basisscholen en voor scholen voor voortgezet onderwijs.
- Er is speciaal aandacht voor het rijke religieuze erfgoed binnen de provincie Utrecht, zoals de Domtoren en de Domkerk.
- De provincie draagt bij aan het opstellen van een kerkenvisie door gemeenten.
- De leegstand van historische kerken dient te worden tegengegaan. Door de provincie wordt in samenwerking met de gemeenten flexibel meegewerkt naar een herbestemming die past bij de maatschappelijke en cultuurhistorische functie van het gebouw.
- De haven van Spakenburg met de bijbehorende botterwerf moet als beeldbepalend element van deze gemeenschap behouden blijven. Dit geldt ook voor het varende erfgoed rondom deze haven.
- De komende jaren wordt het beleid voor varende erfgoed verder doorontwikkeld.
- De SGP wil de herinneringen aan zwarte bladzijden laten staan. Ze vormen een deel van onze geschiedenis. Zo moeten bijvoorbeeld standbeelden die herinneren aan controversiële personen of zaken niet weg worden gehaald, maar worden voorzien van een uitleg over de discussie die hierover gaande is, met een eerlijke belichting van meerdere kanten van de discussie.
- Er moet een monument komen dat het slavernijverleden van de provincie laat zien. Dit monument moet doorverwijzen naar (online) informatie over het slavernijverleden van onze provincie. Het is goed om te erkennen dat dit helaas een stuk van onze geschiedenis is en het een fysieke plek te geven.

Cultuur- en festivalbeleid

Wij vinden het in het cultuurbeleid van belang dat bibliotheken in alle hoeken van de provincie worden ondersteund, waarbij de provinciale rol vooral ligt in de ondersteuning van samenwerking tussen bibliotheken, zoals in Regio Eemland. Het is van belang dat iedereen toegang heeft tot de rijke culturele bronnen die een bibliotheek biedt. Ook pleiten wij voor ondersteuning van de verschillende lokale, regionale en provinciale historische archieven. Deze culturele voorzieningen zijn onmisbaar voor een toegankelijke informatievoorziening.

Concreet:

- De provincie zet zich in voor een leescultuur door bibliotheken en uitleenpunten voor boeken in stand te houden en te stimuleren. Die moeten ook toegankelijk zijn in het landelijk gebied.
- De provincie is zeer terughoudend in het financieel ondersteunen van (culturele) festivals.
- Ook producten en diensten in de culturele sector moeten getoetst worden aan Gods Woord.

Recreatie

Het toegenomen stedelijk wonen en onze gejaagde tijd vragen om rust en recreatieruimte. Het is belangrijk dat er op korte afstand van de stad voldoende recreatiemogelijkheden zijn. Ook in regionaal verband is het wenselijk dat er voldoende ruimte is om te recreëren. Structurele en kleinschalige voorzieningen wegen voor ons zwaarder dan eenmalige en grootschalige (sport)evenementen, zoals de Tour de France en de Vuelta a España. Onze recreatievoorzieningen dienen primair gericht te zijn op onze eigen inwoners en niet op internationale toeristen.

Wij willen vooral ruimte bieden voor extensieve recreatie. Recreanten willen rust en beleving. Bij voorkeur zoeken we combinaties tussen onze natuur, ons agrarisch landschap en recreatiegebruik. Hiervoor is de toegankelijkheid van de natuur belangrijk. De provincie heeft als taak goede voorwaarden te scheppen ten aanzien van recreatievoorzieningen. Om recreatie voor iedereen voldoende bereikbaar te houden, werken we mee aan voldoende openbare toiletten in de recreatiegebieden waar geen horeca aanwezig is. De provincie draagt evenredig bij aan recreatie in de afzonderlijke gemeenten en stimuleert de samenwerking tussen verschillende gemeenten, ook daar waar op dit moment geen recreatieschap is. De provincie is terughoudend ten aanzien van het faciliteren van sportevenementen en richt zich meer op het faciliteren van accommodaties en het stimuleren van beweging met een blijvend effect.

Concreet:

- Recreatie mag niet ten koste gaan van de zondagsrust.
- De provincie stimuleert natuureducatie en kennis van de natuur door verschillende organisaties de ruimte te geven voor educatie.
- Recreatieknooppunten moeten goed bereikbaar zijn met de fiets, het openbaar vervoer en de auto.
- Wij willen een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk bevorderen, waarbij aandacht is voor de koppeling met stads- en dorpskernen.
- We borgen een minimum aan vrij toegankelijke voorzieningen, zodat gezinnen met een kleine beurs ook kunnen recreëren.

- We zorgen voor voldoende wc's bij recreatiepunten, OV-knooppunten, fiets- en wandelroutes en openbare monumenten.
- Gebruikers die recreatiegebieden vervuilen, worden streng aangepakt
- Bij het Henschotermeer worden geen grootschalige ontwikkelingen toegestaan die het karakter van het gebied aantasten.
- Het Doornse Gat blijft vrij toegankelijk. De exploitatiemogelijkheden moeten passend zijn bij de omgeving.

Toerisme

De SGP is terughoudend in het stimuleren van internationaal toerisme. De provincie Utrecht is al overvol en het naar Utrecht halen van alle mogelijke toeristen, zorgt voor een verdere belasting van onze drukke provincie. We bepleiten een goede spreiding van toeristische druk en het ontlasten van drukbezochte plaatsen, zoals het Nationaal park Utrechtse Heuvelrug, door het recreatieve aanbod elders te vergroten.

Concreet:

- De provincie stimuleert geen toerisme voor overvolle locaties en gebieden, terwijl er via het Regionaal Bureau voor Toerisme juist wordt gewerkt aan het verbreden van de basis van toeristische trekpleisters.
- De SGP wil voldoende capaciteit om overlast van grote groepen mountainbikers, honden of paarden in natuurgebieden tegen te gaan.
- We investeren in de bekendheid en kwaliteitsuitstraling van TOP (toeristische overstappunten) en faciliteren spreiding in parkeerlocaties, zodat op drukke tijden drukbezochte gebieden worden ontzien.
- De SGP wil de informatievoorziening voor toeristen versterken, door middel van VV's en mobiele applicaties.
- Het promoten van streekproducten speelt in op de behoeften van de toerist en zorgt voor inkomsten voor de betrokken sectoren.



06

► **BETROUWBAAR
BESTUUR**

BETROUWBAAR BESTUUR

In ons vorige verkiezingsprogramma stond dit hoofdstuk helemaal aan het begin. De toestand van het provinciaal bestuur was toen dramatisch. De jaarrekeningen 2018 en 2019 werden bijvoorbeeld gelijktijdig vastgesteld in juli 2020. De accountant kreeg het niet eerder voor elkaar een goedkeurende verklaring te geven, omdat de administratie niet op orde was. De integriteit van de organisatie lag maandenlang onder een vergrootglas door verschillende pijnlijke dossiers, zoals de Uithoflijn en de verkoop van een paar kavels aan de Dolderseweg. Er is in de afgelopen bestuursperiode veel verbeterd. De basis is op orde, maar er moet de komende jaren wel worden doorgebouwd om een betrouwbaar bestuur te zijn en te blijven. De provincie is juist in deze tijd van polarisatie en onrust nodig als betrouwbaar midden bestuur. Daarom beginnen we dit hoofdstuk met een aantal uitgangspunten.

Een integere overheid

In onze uitgebreide inleiding zijn we ingegaan op onze visie op de overheid als Gods dienaars. Wij zijn als overheidsdienaren geroepen om de rechtstaat te bewaken. Daarom is het van groot belang dat de overheid zich zelf aan haar eigen wetten houdt en dat politici en ambtenaren altijd integer handelen. In dat kader is de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (BIBOB) van groot belang om de integriteit van het openbaar bestuur te borgen.

Concreet:

- Onze politici vertonen voorbeeldgedrag en hun integriteit staat niet ter discussie.
- Het provinciale integriteitsbeleid wordt volgens de wettelijke voorschriften vormgegeven en nauwkeurig nageleefd.
- Er wordt capaciteit beschikbaar gesteld om BIBOB-onderzoeken uit te voeren in het kader van integriteit en het delen van signalen over ondermijning.
- De informatieveiligheid van de provincie moet urgent op orde worden gebracht en de provincie moet zo snel mogelijk voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Wet Open Overheid (WOO).

Plaats provinciaal bestuur

De provincie staat als middenbestuur tussen enerzijds het Rijk en anderzijds de gemeenten en waterschappen in. Er zijn onderwerpen waarbij de provincie toezicht houdt op gemeenten en waterschappen. Elke overheidslaag heeft echter eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden. De laatste jaren zien we de ontwikkeling dat de provincie steeds meer een uitvoerluik wordt van Rijksbeleid. Wij zijn daartegen. De provincie heeft een eigenstandige rol als middenbestuur en moet die rol serieus nemen. Bij elke taak die van het Rijk naar de provincie komt, moet voldoende geld en voldoende beleidsvrijheid

gegarandeerd zijn. De invoering van de Omgevingswet leidt ertoe dat de samenwerking tussen Rijk en gemeenten nog belangrijker wordt. Wij zien er scherp op toe dat ieder wel zijn eigen rol en bevoegdheden behoudt. In de samenwerking naar gemeenten is de provincie op dit moment te vaak gefocust op de steden. De SGP komt in de Staten stevast op voor de breedte van de provincie. Europese samenwerking moet wat de SGP betreft alleen gezocht worden bij voldoende meerwaarde voor de provincie. Het is van groot belang dat de provincie voldoende inzet toont om het Europees beleid te beïnvloeden en om Europese middelen naar de provincie Utrecht te halen.

Concreet:

- Wij zijn tegen opschaling van de provincie.
- De provincie waakt als middenbestuur over de eigen beleidsvrijheid en die van gemeenten.
- De provincie moet een positieve grondhouding hebben tegenover wensen van gemeenten. Deze worden wel afgewogen tegen de bredere provinciale belangen.
- De provincie Utrecht telt 26 gemeenten. Die worden allemaal gelijk behandeld.
- Samenwerking op Europees niveau is alleen wenselijk als het belang van de provincie hiermee direct is gediend.
- De provincie Utrecht dient een actieve bijdrage te leveren in het Europees Comité van de Regio's.
- De lobbyagenda van de provincie Utrecht in de Europese Unie moet transparant zijn en aansluiten bij de belangen van de Utrechters.

Een open overheid met een kort lijntje

De SGP pleit voor een open overheid, waar merkbaar geluisterd wordt naar de inbreng van inwoners. Het college en de Statenleden dienen voldoende zichtbaar te zijn en regelmatig op bezoek te gaan bij inwoners die direct te maken hebben met het provinciale beleid. Brieven van bewoners moeten altijd en snel van antwoord worden voorzien en in de toon van de beantwoording moet persoonlijke aandacht doorklinken. Wij pleiten voor een actieve betrokkenheid van inwoners bij de uitvoering van provinciaal beleid en zijn voor bredere implementatie van het uitdaagrecht.

Concreet:

- Brieven aan het provinciale bestuur worden zo snel mogelijk beantwoord, met afschrift aan Provinciale Staten.
- Bij provinciale (mobiliteits)projecten wordt aan de voorkant ingezet op een open burgerparticipatie, met reële inbreng en een concreet verwachttingsmanagement.
- Het meedenken van burgers wordt niet tegengewerkt en ontmoedigd, maar juist gestimuleerd en gefaciliteerd.
- Bij complexe maatschappelijke thema's krijgen groepen betrokken burgers in toenemende mate inspraak in de voorbereiding van besluitvorming.
- De provincie Utrecht moet het uitdaagrecht omarmen en een plek geven in het provinciale beleid.
- Bij de periodieke herijking van de Omgevingsverordening wordt de gemeentelijke inbreng op waarde geschat en meegenomen.

- Bij de verdere implementatie van de Omgevingswet wordt nadrukkelijk gekozen voor een meer open houding richting inwoners en gemeenten.

Financiën

In het vorige verkiezingsprogramma hadden we vooral zorgen over de financiële organisatie van de provincie. Daar is veel werk verzet. De organisatie staat er veel beter voor dan vier jaar geleden. Er zijn wel nieuwe zorgen over de inhoudelijke financiële huishouding. De reserves zijn leeggehaald en er zijn zorgen over de houdbaarheid van de provinciale financiën op de lange termijn.

Inkomsten en uitgaven

In het provinciehuis wordt te weinig beseft dat het geld dat de provincie in beheer heeft, afkomstig is van de belastingbetalende Nederlander. Wij pleiten in dat besef voor een grote terughoudendheid met belastingverhogingen en voor een focus op onze kerntaken. Om de inkomsten ook in de toekomst stabiel te houden is er een alternatief nodig voor de opcenten. Wij zijn voorstander van een belastingsysteem, waarbij iedereen (automobilist én OV-gebruiker) op een eerlijke manier meebetaalt aan de provinciale doelen. Daarnaast moeten we creatiever zijn in het aanboren van nationale en internationale fondsen en geldstromen. Aan de uitgavenkant moeten investeringen worden getoetst op soberheid, efficiëntie en doelmatigheid en moeten subsidies jaarlijks worden verantwoord met resultaten.

Concreet:

- Om de lasten voor de burger zo laag mogelijk te houden, wordt ingezet op een sober financieel beleid.
- De begroting is structureel sluitend.
- Bij dreigende tekorten moet eerst worden gezocht naar bezuinigingen en een sterkere focus op de provinciale kerntaken.
- Er moet zo snel mogelijk een goed alternatief komen voor de opcenten op de motorrijtuigenbelasting.
- Zolang we nog werken met de opcenten, worden deze in principe hooguit trendmatig verhoogd, met een maximum van het inflatiepercentage.
- Subsidies moeten bijdragen aan de provinciale doelen en worden zo mogelijk jaarlijks geëvalueerd op nut en noodzaak.
- Europese fondsen moeten optimaal worden benut (Brexity Adjustment Reserve, Plattelandsontwikkeling GLB).
- Een revolverend fonds heeft de voorkeur boven een reguliere subsidie; een budgetfinanciering met concrete prestatieafspraken boven een algemene subsidie.
- Identiteitsgebonden instellingen worden op dezelfde manier behandeld als algemene instellingen.

Meerjarenbegroting

De SGP staat al sinds jaar en dag voor goed financieel rentmeesterschap. Dat betekent dat wij altijd pleiten voor een sluitende meerjarenbegroting, die in balans is en die beleidsmatig verantwoord is.

Hierbij toetsen wij op de criteria van noodzakelijkheid, nuttigheid, doelmatigheid en wenselijkheid. Het beleid moet zo veel mogelijk vertaald worden naar SMART-indicatoren (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden), zodat Gedeputeerde Staten én Provinciale Staten in staat zijn om de uitvoering van het beleid te toetsen aan bovenstaande criteria en op rechtmatigheid. Om dit te kunnen doen, is de uitbouw van een deugdelijk financieel controlesysteem noodzakelijk.

Concreet:

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend.
- Om de uitvoering van het provinciale beleid te monitoren, wordt het beleid vertaald in SMART-indicatoren.
- Reserves en voorzieningen dienen deugdelijk te worden onderbouwd.
- Er mogen geen structurele uitgaven worden gedekt uit incidentele middelen.
- Er wordt gewerkt met een goed financieel controlesysteem, waarbij de methode Duisenberg/Van Meenen weer wordt opgepakt.
- De SGP verwacht van de Gedeputeerde Staten transparantie over PM-posten (posten in de begroting die nog niet helemaal bekend zijn) in de raming van budgetten voor grote projecten.

Samenwerkingsverbanden

Het past bij de positie van de provincie dat er veel moet worden samengewerkt. Wij zien hiervan de meerwaarde, maar samenwerking mag nooit een doel op zich worden. Daarom hebben wij er de afgelopen jaren met succes voor gepleit dat samenwerkingen periodiek moeten worden geëvalueerd. Steeds weer moeten samenwerkingsverbanden teruggebracht worden naar de vraag waarom provinciale doelen beter bereikt kunnen worden met deze samenwerking dan zonder.

Wij steunen participatie in samenwerkingsverbanden alleen als ze onze provinciale doelen effectief en efficiënt dienen. Het gevaar is groot dat er bestuurlijke drukte wordt gecreëerd. Wij zijn hier tegen en willen er juist voor pleiten dat bestaande bestuurlijke drukte wordt tegengaan. Daarnaast is het van belang dat er een betere en scherpere controle door Provinciale Staten komt op het interprovinciaal overleg (IPO) en gemeenschappelijke regelingen.

Concreet:

- De komende jaren worden alle samenwerkingsverbanden waarin de provincie participeert, periodiek geëvalueerd.
- Er komt een betere en scherpere controle door de Provinciale Staten op het IPO en gemeenschappelijke regelingen.

Samenwerking met gemeenten

De provincie heeft als taak om toezicht te houden op de financiële huishouding van gemeenten en op de huisvesting van statushouders. Deze toezichthoudende taak moet goed worden opgepakt. In het ruimtelijk beleid gaan provinciale regels boven de regels van gemeenten. Hierin moet de provincie wat ons betreft terughoudend zijn. Op andere beleidsterreinen is er sprake van bestuurlijke samenwerking tussen gemeenten en de provincie als gelijkwaardige partners. De provincie,

als midden-bestuur, borgt wel dat botsende belangen van verschillende gemeenten op een goede manier worden opgelost.

Concreet:

- De provincie zoekt actief verbinding, juist met gemeenten buiten de stedelijke omgeving.
- De provincie stimuleert samenwerking tussen gemeenten, het bedrijfsleven en het onderwijs, waar dit provinciale doelen dient.
- De SGP steunt geen gedwongen fusies van gemeenten.
- De SGP is tegen een extra rol voor de provincie in het asielbeleid. Wat ons betreft, houdt iedere overheidslaag hierin zijn huidige bevoegdheden.

Samenwerking met waterschappen

De waterschappen functioneren als oudste bestuurslaag van Nederland nog altijd buitengewoon goed. We zijn daarom tegen een fusie tussen provincie en waterschappen. Het is van belang dat ieder zijn eigen rol goed oppakt. De provincie is verantwoordelijk voor het beleid in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). De waterschappen gaan over de uitvoering. Waterschappen hebben daarnaast een grote rol in de klimaatadaptatie en kunnen een voortrekkersrol spelen in de transitie naar een circulaire economie. Bij projecten die dijken moeten verbeteren, dient de provincie een actieve houding te hebben om natuuropgaven ruimtelijk in te passen en te realiseren.

Toezicht op ruimtelijke kwaliteit en milieu

De provincie heeft een rol in het toezicht op ruimtelijke kwaliteit en de volksgezondheid. De SGP is voor een streng en duidelijk milieubeleid voor bedrijven. Hierbij vinden aangekondigde en on-aangekondigde fysieke controles plaats. De BRZO-taken (Besluit Risico's Zware Ongevallen) moeten goed worden uitgevoerd om de veiligheid van omwonenden te garanderen. De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU), die zijn belast met de uitvoering van onze toezichthoudende taken, moeten beter gaan samenwerken.

Concreet:

- De milieuruimte rond bedrijventerreinen moet worden vergroot door de aanleg van bufferzones.
- Ons handhavingsbeleid is streng en rechtvaardig en gericht op de bescherming van het milieu en de leefomgeving.
- De Regionale Uitvoeringsdienst moet goed benaderbaar zijn voor bedrijven met vraagstukken over de uitleg van milieuregels. Dat bevordert de naleving ervan en geeft ook een goede basis voor adequate handhaving.
- Provinciale Staten moet jaarlijks de kaders voor de handhaving stellen en daarover geïnformeerd worden.

KANDIDATENLIJST

1. L.C. (Bertrick) van den Dikkenberg (Elst)
2. F. (Frans) Hazeleger (Woudenberg)
3. J.H. (Jan-Hendrik) van der Linden (Breukelen)
4. R. (Rein) Berends (Baarn)
5. C.T. (Kees) Vermaat (Leerbroek)
6. J.F. (Johan) Slootweg (Maartensdijk)
7. A. (Arie) Donker (Nieuwland)
8. C.M. (Marco) Verloop (Veenendaal)
9. H.J. (Henk) van der Wind (Maarsbergen)
10. J.B. (Jan-Bert) Heinen (Bunschoten)
11. H.J. (Eric) de Jonge (Woerden)
12. A. (Arie) Vonk Noordergraaf (Maartensdijk)
13. G. (Gerrit) Boonzaaijer (Doorn)
14. H. (Hans) Marchal (Langbroek)
15. H. (Harmen) Hardeman (Renswoude)
16. G.H. (Gerrit) Fikse (Soest)
17. R. (Rick) Grootendorst (Westbroek)
18. J. (Jan) Broere (Oudewater)
19. A.B. (Arie) Schep (Benschop)
20. C. (Kees) de Visser (Kockengen)
21. G.J. (Gert) van Laar (Achterberg)
22. H.F. (Henk) Massink (Houten)
23. J.J. (Hans) van der Wind (Werkhoven)
24. W. (Wim) van Hell (Leusden)
25. G.J. (Gert-Jan) Verweij (Utrecht)
26. A. (Aart) Blaak (Amersfoort)
27. H.A. (Henri) Wijnmaalen (Vianen)
28. G. (Gijs) van Leeuwen (Houten)
29. M.C. (Marcel) de Jong (Zeist)
30. E. (Eric) van Schaik (Soest)
31. M. (Maarten) de Heer (Polsbroek)
32. J. (Koos) van der Wind (Montfoort)
33. M. (Martijn) de Kruijf (Leusden)
34. G. (Gijsbert) Doornenbal (Driebergen)
35. L. (Bart) van der Tang (Rhenen)
36. A. (Arie) Vossestein (Waverveen)
37. D.D. (Dick) Both (Veenendaal)
38. N.A. (Xander) Muijs (Bunschoten)
39. G.J. (Gerben) Heldoorn (Woudenberg)
40. G. (Gerard) van Ingen (Zegveld)
41. R. (Roel) van Dijk (Achterberg)
42. J.W. (Jelle) Hooijer (Veenendaal)
43. A. (Albert) Schulp (Breukelen)
44. M. (Maarten) Ploeg (Overberg)
45. D. (Dick) Vlastuin (Renswoude)
46. S. (Samuël) van den Berg (Montfoort)
47. H.H. (Henk) van der Schoor (Renswoude)
48. M. (Michaël) van den Berg (Nieuwegein)
49. R. (Roelof) Bisschop (Veenendaal)
50. P. (Peter) Schalk (Veenendaal)

Daad bij 
het Woord

SGP

PROVINCIE UTRECHT